

N:o 138.

Af herr **D. Bergström**, om beviljande af ett förslagsanslag af två tusen kronor till offentliggörande i tryck af yrkesinspektörernas årsberättelser.

Riksdagen har visserligen så nyligen som i föl lemnat utan afseende en af statsrevisorerna gjord framställning, att yrkesinspektörernas berättelser måtte befordras till trycket för att bringas till allmänhetens kännedom. Icke desto mindre vågar jag nu påkalla Riksdagens uppmärksamhet för denna samma angelägenhet, och det af tre hufvudsak.

Vid innevarande riksdag har åtminstone ett tecken visat sig till att regeringen börjar anse tiden inne att egna någon uppmärksamhet åt de sociala frågorna, nemligen i dess framställning under sjetten hufvudtiteln om anställande af ytterligare två yrkesinspektörer. Redan vid behandlingen af den frågan skulle det tvifvelsutan varit gagneligt att ega obehindrad tillgång till de afgifna inspektörsberättelserna. Men ännu mera kommer behofvet häraf att göra sig gällande, då mera invecklade frågor framdeles komma att föreligga till Riksdagens pröfning och bedömande. Det är visserligen sant, att af kommerskollegium år för år utarbetade sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser numera blifvit befordrade till trycket, men utom det att dessa sammandrag tryckts i mycket små upplagor, kunna de af naturliga skäl icke på långt när ersätta ett offentliggörande in extenso af yrkesinspektörernas årsberättelser. Det blir naturligtvis i ett dylikt sammandrag vissa allmänna synpunkter, som komma fram och erhålla sin belysning, och värdet häraf

vill jag visst icke bestrida, men åtskilliga ganska viktiga synpunkter och anmärkningar falla också bort, och den utförliga framställningen af vissa särskildt upplysande fall och iakttagelser, hvilken härvidlag kan vara af så stor betydelse, får man helt och hållet afstå ifrån. Det tyckes mig därför, att man har skäl att här liksom i de flesta andra länder in extenso offentliggöra yrkesinspektörernas berättelser.

Då yrkesinspektörerna i vårt land af lagstiftningen fått sig anvisad en hufvudsakligen rådgivande ställning, synes mig detta vara ett ytterligare skäl att göra resultaten af deras arbeten fullständigt tillgängliga för dem, som skola mottaga deras råd och anvisningar, yrkesidkarne och deras arbetare. Yrkesinspektör bör »söka att företrädesvis på öfvertygelsens väg bibringa såväl arbetsgifvare som arbetare insigt om nyttan af skyddsåtgärders vidtagande», heter det i Kongl. Maj:ts instruktion för yrkesinspektörerna af den 20 juni 1890. Det tyckes vara billigt, att man söker underlätta yrkesinspektörernas arbete genom att härvid låta dem använda såväl det tryckta som det talade ordet. Ingenting bör vara mera egnadt att öfvertyga arbetsgifvare såväl som arbetare om nyttan af skyddsåtgärders vidtagande än just de detaljerade redogörelser, yrkesinspektörerna afgifvit för sin föregående verksamhet.

Till sist synes mig ett på sätt och vis mera formelt skäl afgjort tala för inspektörsberättelsernas fullständiga offentliggörande. Det är ju en gammal god sedvänja i vårt land, att man så långt möjligt söker bereda icke allenast Riksdagen utan äfven allmänheten tillfälle att i tryck följa statsembetsmännens och statsmyndigheternas verksamhet. Det må väl frågas, hvarför man i detta fall skall göra ett undantag från regeln. Då det gäller en så ny inrättning som yrkesinspektionen, bör det vara af största intresse att i detalj kunna inhemta resultaten af dess arbeten och följa dess utveckling. Det förhållandet, att kommerskollegium och två af de nuvarande yrkesinspektörerna uttalat sig mot offentliggörande i tryck af inspektörsberättelserna, synes mig ur denna synpunkt fastmera tala för än mot saken.

Hvad beträffar kostnaderna för tryckningen af de ifrågavarande berättelserna, har det varit mig omöjligt att åstadkomma någon fullt tillförlitlig beräkning. Jag har emellertid jemfört storleken af de svenska och de schweiziska inspektörsberättelserna och beräknat, att kostnaderna för deras offentliggörande i tryck skulle ställa sig ungefär lika. På grund af denna kalkyl, och efter gjord förfrågan i kongl. boktryckeriet, har jag kommit till en summa af 2,000 kronor per år, deraf ungefär hälften skulle afses för sjelfva texten och hälften för afbildningar af skyddsanordningar och dylikt.

På grund af hvad jag nu anfört tillåter jag mig sålunda föreslå,

att Riksdagen till offentliggörande i tryck af yrkesinspektörernas berättelser för år 1893 måtte bevilja ett förslagsanslag af 2,000 kronor.

Då det vid denna liksom också vid flere i år föreliggande frågors bedömande kan vara af intresse för Riksdagens ledamöter att taga kännedom om kommerskollegii sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för de föregående åren, och då jag erfarit, att dessa sammandrag icke komma att på annat sätt i kamrarne utdelas, tillåter jag mig att föga desamma såsom bilagor till denna motion.

Stockholm den 28 januari 1894.

David Bergström.

I motionens syfte instämma:

Fridtjuv Berg.

J. A. Fjällbäck.

Oskar Eklund.

*Bilaga 1.***Sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för
åren 1890 och 1891.****Utarbetade af Kongl. Maj:ts och rikets kommerskollegium.****Till Konungen.**

Enligt föreskrift i § 10 af nådiga instruktionen för yrkesinspektörerna den 20 juni 1890 har kommerskollegium att till Eders Kongl. Maj:ts insända sammandrag af de berättelser, som yrkesinspektörerna, jemlikt samma författningsrum, skola, rörande bland annat deras verksamhet och iakttagelser i fråga om tillämpningen af lagen den 10 maj 1889 angående skydd mot yrkesfara, årligen afgifva, hvilket sammandrag skall åtföljas af det yttrande af kollegium, hvartill berättelserna må finnas gifva anledning; och får kollegium till fullgörande af detta åliggande i underdånighet anföra följande.

Sedan lagen angående skydd mot yrkesfara blifvit utfärdad, och Riksdagen enligt underdånig skrifvelse den 15 maj 1889 på det sätt bifallit Eders Kongl. Maj:ts nådiga framställning om aflöning m. m. till yrkesinspektörer, att till aflöning åt tre yrkesinspektörer på extra stat för 1890 anvisats 15,000 kronor med 5,000 kronor till hvardera för år räknadt och till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 1,800 kronor, samt efter det, på anmodan af statsrådet och chefen för civildepartementet, generaldirektören m. m. grefve R. Cronstedt, generalkonsuln m. m. E. Fränckel samt undertecknad Nordström, i fråga om två af yrkesinspektörsbefattningarna, afgifvit förslag å dem bland 36 sökande, som företrädesvis borde vid platsernas besättande komma i nådig åtanke, blefvo kaptenen vid Vendes artilleriregemente m. m. Åke Nordenfelt samt de af sagde komiterade föreslagne, nemligen civilingenjörerna Gustaf Uhr och Henrik Larsson, den 12 oktober 1889 i nåder förordnade att tillsvidare vara yrkesinspektörer.

Till följd af erhållen enskild anställning sökte och undfick emellertid Nordenfelt den 31 januari 1890 entledigande från sin befattning såsom yrkesinspektör, och blef derefter, sedan befattningen varit till ansökning kungjord samt förenämnde komiterade afgifvit förslag till densammas återbesättande, civilingenjören Carl Ångström den 16 maj 1890 i nåder förordnad att tillsvidare vara yrkesinspektör.

Under den tid, som förflöt från yrkesinspektörernas utnämmande och intill den 1 juli 1890, då lagen angående skydd mot yrkesfara trädde i kraft, sysselsatte sig inspektörerna Larsson och Uhr dels med studier öfver frågor rörande yrkesinspektionen, dels med förarbeten för densammas tillämpning såsom, bland annat, med utarbetande och ordnande af register öfver fabriksanläggningar och andra arbetsplatser, hvilka komme att falla under yrkesinspektörernas verksamhetsområden; hvarjemte de biträdde med uppgörande af förslag till yrkesinspektörernas tienstgöringsdistrikt m. m. Yrkesinspektören Nordenfelt var under hösten 1889 på resa i utlandet för att der studera yrkesinspektionen. Yrkesinspektören Ångström blef ej ledig från förut innehafvande befattning förr än i slutet af juni månad 1890, hvarför han ej deltog i ofvannämnda förberedande arbeten.

Arbetet med yrkesregistret utfördes med ledning dels af till kommerskollegium af öfverståthållarembetet och samtliga Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande insända uppgifter rörande fabriker och manufaktururer i riket, jemförda med uppgifter i handels- och länskalendrar i fråga om yrkesidkare, dels i någon mån af arbetareförsäkringskomiténs statistiska material, dels ock slutligen af det i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura omförmälda handelsregister. Vidare uppgjordes formulär till diarium, dagböcker, konceptböcker, meddelanden till yrkesidkare med flera för yrkesinspektionen nödiga anteckningar, frågeblad m. m., allt hufvudsakligen med ledning af hvad i sådant afseende iuhemtats under en af undertecknad Nordström och yrkesinspektören G. Uhr under två veckor af maj månad 1890 till Tyskland och Danmark företagen resa för att i nämnda länder vinna kännedom om vissa med yrkesinspektionen sammanhängande förhållanden.

Såväl yrkesregistren som ofvannämnda formulär m. m. genomgingos derefter på af samliga yrkesinspektörer inför undertecknad Nordström den 5—7 juli 1890, på grund af föreskrift i § 7 af förberörda nådiga instruktion, hållna sammanträden; och blefvo dessa formulär m. m. derefter af kollegium godkända.

Jemlikt nådigt bref till kollegium den 20 juni 1890 hade emeller-

tid, efter det förberörde komiterade Cronstedt, Fränckel och Nordström till statsrådet och ehefen för civildepartementet sig utlåtit öfver ett af yrkesinspektörerna utarbetadt förslag till rikets indelning i vissa tjänstgöringsområden för dem m. m., dels förordnats, att riket skulle i fråga om yrkesinspektionen indelas i tre distrikt, nemligen det *norra*, omfattande Stockholms stad samt Stockholms, Upsala, Södermanlands, Gefleborgs, Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län; det *vestra*, omfattande Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs, Vermlands, Örebro, Vestmanlands och Kopparbergs län, samt det *södra*, omfattande Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län, dels ock bestämts, att G. Uhr skulle vara yrkesinspektör i norra distriktet med station i Stockholm, H. Larsson i det vestra med station i Örebro och C. Ångström i det södra med station i Jönköping.

Efter det under en del af juli månad yrkesinspektörerna sysselsatt sig, förutom med ofvanberörda sammanträden, jemväl med vidare gemensamma öfverläggningar i fråga om sättet för och tillvägagäendet vid deras blifvande verksamhet, börjades under senare hälften af månaden de egentliga inspektionerna.

Arbetet med dessa inspektioner fortgick derefter intill årets slut, med undantag endast af den tid, som erfordrades för hemgörsmål, såsom för utarbetandet af teckningar öfver anordningar till skydd mot yrkesfara, skrifning och expedition. Särskildt beträffande Uhr har hans verksamhet lidit någon afbräck dels genom hans flyttning till Stockholm från hans förra boningsort, dels genom en tids sjukdom, dels ock till följd af honom lemnadt annat offentligt uppdrag af tillfällig art.

Under året inspekterades, emellertid

af Uhr	65	arbetsplatser
» Larsson	109	»
» Ångström	102	»
	<hr/>	
	tillsammans	276 arbetsplatser.

Hela antalet af industriella anläggningar, som, för så vidt hittills kunnat utrönas, äro eller antagas vara underkastade yrkesinspektionens verksamhet, utgör

inom norra distriktet	3,343
» vestra »	2,928
» södra »	2,690
	<hr/>
	tillsammans 8,961.

Måhända torde dock en del mindre anläggningar, såsom mera hänförliga till husbehöfrörelse och mindre handverk än till den egentliga industrien, komma att, sedan närmare kunskap om dem vunnits, bortfalla från yrkesinspektörernas verksamhetsfält, men å andra sidan lärer möjligen en del qvarnar, mejerier och andra nu ej i registren upptagna anläggningar tillkomma. Någon större reduktion af sistnämnda antal arbetsplatser torde således ej ifrågakomma, om ock många bland dem, med hänsyn både till arbetareantal och tillverkningsvärde, lära vara mindre framstående.

Vid de verkställda inspektionerna hafva yrkesinspektörerna, i enlighet med öfverenskommelse, träffad å ofvanberörda sammanträden den 5--7 juli 1890, vinnlagt sig om att i öfverensstämmelse med ofvan nämnda lags anda på öfvertygelsens väg samt genom råd och upplysningar söka främja det med lagen afsedda syfte. För sådant ändamål hafva talrika ritningar öfver inrättningar till skydd mot fara vid användandet af olika maskiner m. m. af yrkesinspektörerna utarbetats dels med ledning af i utlandet för samma ändamål utkomna skrifter och planschverk, dels äfven med användning af egna konstruktioner. Sålunda hafva ritningar öfver skyddsanordningar vid krafttransmissioner, vid cirkelsågar och en del andra träbearbetnings- med flere maskiner, öfver inrättningar till förekommande af spridning af dam vid smergel-skifvor och andra slipverk, öfver ventilationsinrättningar m. m. förfärdigats och i mimeografiskt tryck mångfaldigats samt tillhandahållits industriidkarne.

Vid besöken å arbetsplatserna har, der anledning till anbringande af någon skyddsinrättning eller till vidtagande af andra åtgärder förelagat, vederbörande industriidkare fått af yrkesinspektören mottaga »meddelanden» med anvisningar om hvad i sådana hänseenden borde göras. Dessa meddelanden upprättas i två exemplar, af hvilka inspektören behåller det ena, försedt med industriidkarens derå skrifna erkännande om mottagandet af det andra.

Å dylika meddelanden hafva lemnats anvisningar om behöfliga åtgärder till antal af:

inom norra distriktet.....	323
» vestra ».....	351
» södra ».....	566
	<hr/>
	tillsammans 1,240.

Fördelas dessa åtgärder i öfverensstämmelse med innehållet af lagens angående skydd mot yrkesfara § 2, erhålles nedanstående tabell:

Fördelning af år 1890 af yrkesinspektörerna gjorda anvisningar rörande åtgärder mot yrkesfara.

Slag af åtgärder.	Norra distriktet.	Vestra distriktet.	Södra distriktet.	Summa.
Till lagens den 10 maj 1889 § 2 mom. 1 hänförliga ...	26	11	36	73
På grund af § 2 mom. 2				
a) afseende skydd mot fall eller föremåls nedstörtande	3	30	38	71
b) i fråga om hissar och lyftkranar	26	16	15	57
c) » » » kar och bassiner	1	—	2	3
d) » » » skydd mot eldfara	2	—	9	11
e) » » » gångar i arbetslokaler	5	—	—	5
f) » » » i arbetslokal uppställd motor	1	—	11	12
g) » » » skydd vid maskiner och transmissioner				
1) motorer	22	23	17	62
2) transmissioner	49	127	178	354
3) metallbearbetningsmaskiner	25	29	27	81
4) träbearbetningsmaskiner	26	26	33	85
5) specialmaskiner för pappers- och textilindustri	—	8	41	49
6) » » » öfrig industri	18	17	28	63
h) i fråga om signalanordningar	14	14	19	47
i) » » » direkt afkoppling af maskiner med hastig gång	4	10	22	36
k) » » » rengöring och smörjning af i gång varande maskin	2	21	—	23
Mom. 3 i fråga om luftrum och luftvexling	24	5	20	49
» » » belysning och uppvärmning af lokaler	24	—	1	25
afseende att hindra spridning af dam och gaser	28	14	32	74
» renhållning af lokaler	23	—	27	50
Mom. 4 i fråga om anslag till efter rättelse för arbetarne	—	—	10	10
Summa	323	351	566	1,240

Af yrkesinspektören i norra distriktet har dessutom utarbetats föreskrifter rörande hvad till förekommande af olycksfall bör af arbetarne iakttagas. Dessa föreskrifter, tryckta å ett blad, hafva utlemnats till industriidkare, hufvudsakligen inom norra distriktet, för att anslås å arbetsplatserna.

Yrkesinspektören i södra distriktet har, i fråga om sistberörda slag af föreskrifter, förmålt, att han visserligen sysselsatt sig med utarbetande af allmänna sådana, men funnit sig föranlåten att tillsvidare ej utlemna dem till anslående, enär han funnit att föreskrifterna måste vara noga afpassade för de olika arbetsplatser, der de skola efterlefas, samt att de i hvarje fall böra vara gillade af arbetsgifvaren, på det att dennes bistånd vid öfvervakandet af föreskrifternas efterlefnad måtte kunna påräknas.

I fråga om de maskinela inrättningar, som kunde anses särskildt farliga, hafva yrkesinspektörerna öfvermålt, att flerstädes ångpannornas beskaffenhet och skötsel lemnat mycket öfrigt att önska; i synnerhet hade ganska ofta säkerhetsventiler och öfrig armatur varit i mycket bristfälligt skick; och lärer särskildt förekommit, att säkerhetsventiler öfverbelastats. Med stöd af lagens angående skydd mot yrkesfara § 2 mom. 1 hafva yrkesinspektörerna sökt att genom lemnade meddelanden, i hvad på dem ankommit, förebygga fortvaron af sådana oegentligheter.

Yrkesinspektören i norra distriktet har, bland annat, fäst sin uppmärksamhet vid den betänkliga yrkesfara, som uppstår genom inverkan af dam och fukt vid de för slipning och polering af jern- och stålvaror begagnade slipverk. Särskildt hade flere af de i Eskilstuna befintliga verkstäder inom metallmanufakturens område, der slipning medelst roterande stenar och smergelskifvor förekomma, af sistnämnde inspektör besökts. Sundhetsnämnden i sagda stad hade redan i många fall kraftigt ingripit mot den yrkesfara, som vid slipverken förefunnits och flere bland fabrikanterna hade jemväl vinnlagt sig om åvägbringande af skydd mot denna fara; och torde mycket i sådant hänseende vinnas, när de gamla, staten tillhöriga, till stadens disposition upplätta sliphusen hunnit ombyggas, hvartill nådigt tillstånd redan erhållits. Mycket återstode dock att göra till minsande af faran vid det helsovådliga slippningsarbetet. Inspektören Uhr hade med hänsigt härtill konstruerat särskilda anordningar för hindrande af slippdammets kringspridning och till förekommande af det skadliga draget.

Samme yrkesinspektör har vidare förmålt, att han egnat sin uppmärksamhet åt cigarr- och tobaksfabrikerna i Stockholm och dervid funnit, att de, med några undantag, i allmänhet lemnade mycket öfrigt att

önska i afseende å de hygieniska förhållandena. Verkstäderna hade i allmänhet varit mindre renligt hållna, bristfälligt ventilerade och illa uppvärmda samt arbetarne sällan haft andra platser än arbetslokalerna sig anvisade för intagande af måltider och för förvaring af kläder; och då härtill komme att å flere platser tobaken, sedan mängden af arbetarne om qvällen aflägsnat sig, utbreddes å golfven i arbetsrummen att der torka och vid arbetstidens början åter hopsopades, insåges lätt att luften i dessa arbetsrum måste varit allt annat än sund. Med afseende härå hafva äfven anvisningar lemnats rörande fabrikernas ventilering och rengöring, inrättande af klädkontor m. m.

Äfven anordningarna vid de verkstäder, tillhörande sten-, lergods- och glasindustrien, som inspekterats, hade, med ett hedrande undantag i Stockholm, befunnits vara ganska otillfredsställande, särskildt i hygieniskt hänseende.

En industri, som lemnar ett exempel på huru föga en förordning efterlefves, der dess tillämpning icke särskildt öfvervakas, är fosfortändsticksindustrien. Enligt nådig förordning den 18 februari 1870, angående hvad vid tillverkning af tändstickor eller andra tändmedel, för hvilkas beredning vanlig fosfor användes, skall iakttagas till förekommande af käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetarne, äro föreskrifter gifna i fråga om anordningen af fabriker för sådan tillverkning, om de använde arbetarnes ålder och arbetstider, om förande af bok öfver arbetarne, om renhållningsåtgärder, om läkareinspektion och tiderna för sådan, om förordningens anslående i arbetsrummen m. m., hvarjemte ej obetydliga böter äro för öfverträdelse af förordningens föreskrifter stadgade. Emellertid anför yrkesinspektören i södra distriktet, att af sju, af honom inspekterade fosfortändsticksfabriker endast två varit så anordnade, att de uppfylde förordningens fordringar. De öfriga hade deremot varit »i synnerligen beklagligt tillstånd». Sedan likväl fabrikanterna eller fabriksföreståndarne blifvit uppmärksamgjorda derpå, att förordningen måste efterlefvas, lära en del missförhållanden redan hafva rättats.

Yrkesinspektörerna uttala enhälligt, att de i allmänhet blifvit af arbetsgifvarne med tillmötesgående och välvilja emottagna, om ock understundom en viss obenägenhet försports att vidtaga de i inspektörernas »meddelanden» anvisade åtgärder; dock hade det sistnämnda förhållandet ganska ofta berott derpå, att industriidkarne saknat insigt om det rigtiga utförandet af åtgärderna. Några bland de ledande fabrikerne i de olika yrkesgrupperna vore emellertid från början anlagda med hänsyn till förekommande af yrkesfara och vid andra hade, efter

det skyddslagen utfärdats, fabrikssegarne skyndat att af egen drift vidtaga deri omförmälda skyddsanordningar, men i än flere fall hade industriidkarne afväntat inspektörernas ankomst eller sjelfve påkallat deras besök för erhållande af råd rörande tilläfventyrs behöfliga skyddsanordningar. I några fall hade lagens innehåll och äfven dess tillvaro varit för industriidkarne obekant.

Å arbetarnes sida lärer, för så vidt yrkesinspektörerna härom kunnat erfaras något, skyddsinrättningars anbringande icke omfattas med något liffigare intresse, utom möjligen, då fråga är om vissa allmänna, synnerligen i ögonen fallande olägenheter t. ex. bristfällig ventilation och uppvärmning samt uppenbart farliga krafttransmissioner. Beträffande de särskilda arbetsmaskinerna deremot ansåge arbetarne ofta skydds-inrättningarna hinderliga eller förestälde de sig, att desammas anbringande antydde misstro till deras arbetsskicklighet. Det hade äfven ej sällan förekommit, att arbetarne aflägsnat anbragt skyddsinrättning, men då vederbörande industriidkare häremot ingripit, hade sagda inrättningar slutligen blifvit respekterade.

Något yrkande att, på grund af bestämmelsen i § 6 af lagen angående skydd mot yrkesfara, få, för bevarande af yrkeshemlighet, från inspektion undantaga viss del af fabrik har under året icke förekommit.

Något föreläggande eller förbud af den art, som i lagens § 8 första och tredje styckena omförmäles, har icke heller under året egt rum.

Angående olycksfall i arbetet, timade vid de till yrkesinspektionens verksamhet hörande industriela anläggningar, föreligga ytterst få och ofullständiga uppgifter.

Enligt nådigt cirkulär till öfverståhållarembetet och Eders Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande den 20 juni 1890 åligger det polismyndigheterna att till yrkesinspektörerna i de skilda distrikten insända afskrift af protokollen vid polisförhör, som hålles rörande inträffade olycksfall i arbetet inom de yrken, på hvilka lagen angående skydd mot yrkesfara är tillämplig.

På grund häraf har yrkesinspektören i norra distriktet fått mottaga dylika protokoll angående tre, yrkesinspektören i vestra distriktet angående sex och yrkesinspektören i södra distriktet angående två olycksfall.

Af de hos yrkesinspektören i norra distriktet sålunda anmälda olycksfallen hade två, af de hos yrkesinspektören i vestra distriktet anmälda fem och af de hos yrkesinspektören i södra distriktet anmälda båda haft dödlig utgång. Yrkesinspektören i södra distriktet har dessutom anført, att han genom tidningsnotiser fått reda på sex andra olycksfall, deraf tre med dödlig utgång, utan att polisrapporter derom kommit

honom tillhanda. Yrkesinspektören i vestra distriktet uppgifver, att han genom utsända frågoblad sökt erhålla kunskap om under de senaste fem åren inom distriktet inträffade olycksfall i arbetet, men endast lyckats få sådana uppgifter från en ringa del af distriktet; och torde någon redogörelse för dessa uppgifter för det närvarande icke lämpligen böra ifrågakomma.

Någon uttömmande kännedom om olycksfallen torde inspektörerna sålunda icke hafva ernått.

Samtliga yrkesinspektörerna framhålla emellertid, huru nödvändigt det vore för inspektionens rätta handhavande, att de kunde på ett mera effektivt sätt erhålla kännedom om timade olycksfall.

Två bland yrkesinspektörerna påpeka vidare behovet af att en handbok rörande lämpliga anordningar till förekommande af olycksfall utarbetades och tillhandahölles allmänheten. Detta behof är emellertid i väsentlig mån redan afhjelpat, då svenska teknologföreningen låtit utarbета och trycka två sådana handböcker, nemligen dels en, benämnd: »Regler för eldning och skötsel af ångpannor, Stockholm 1891», hvilken bok åtföljes af en tabell att anslå i ångpannerum och innehållande det hufvudsakliga, som är vid eldning och skötsel af ångpannor att iakttaga, dels ock en, benämnd: »Anordning och skötsel af arbetstransmissioner med särskild hänsyn till vinnande af skydd mot olycksfall, Stockholm 1891». Sistnämnda arbete åtföljes äfven af en tabell att anslå i verkstadsrum och innehållande regler för skötsel af transmissioner, hvarjemte ett kapitel af detsamma är egnadt åt frågan om den första behandlingen af sårade eller annorledes skadade personer.

Af yrkesinspektören i norra distriktet har vidare föreslagits, att till lagen angående skydd mot yrkesfara borde göras tillägg af innehåll: 1:o) att arbetsgifvare i industriellt yrke skulle vara ansvarig för skada, som inträffat genom inrättning, hvilken inspektör skriftligen meddelat böra förses med skyddsanordning, utan att dock sådan åtgärd vidtagits; 2:o) att det skulle förbjudas att smörjning eller rengöring af i gång varande transmissioner verkställas af minderårig (under 18 år) samt att sådan ej heller skulle få användas såsom maskinist och ångpanneskötare.

Slutligen har jemväl framhållits behovet för yrkesinspektörerna af fast anställda skrifbiträden, hvilka det skulle åligga att föra och komplettera yrkesregistret samt att, när den af yrkesinspektör utsatta tid för anbringande af skyddsanrättning eller för annan åtgärd tilländagått, tillsända yrkesidkare förfrågningar, huruvida anvisade skyddsåtgärder

blifvit vidtagna, och föra anteckningar deröfver äfvensom i öfrigt verkställa för yrkesinspektionen erforderligt skrifarbete.

För egen del får kollegium vidare anföra följande.

I fråga om de åtgärder, som borde vidtagas för beredande åt yrkesinspektörerna af kännedom om i arbete timade olycksfall, har kollegium den 17 oktober sistlidet år afgifvit underdånigt utlåtande, hvilket kollegium nu får återropa, dock med frambällande, att antalet arbetsplatser, som hänfalla under yrkesinspektörernas verksamhet, hvilket antal i sistnämnda utlåtande på grund af då tillgängliga beräkningar angafs till emellan 10,000 och 12,000, numera, såsom här ofvan omförmälts, torde få antagas vara i rundt tal ungefär 9,000.

Beträffande vidare möjligheten att med nuvarande arbetskrafter åstadkomma en verkligt effektiv tillsyn öfver lagens angående skydd mot yrkesfara rätta efterlefnad, synes erfarenheten från de månader af år 1890, hvarunder inspektionerna pågått, gifva vid handen, att en mycket lång tid kommer att förgå, innan alla arbetsplatser kunna hinna varda inspekterade, särdeles som många bland dem lära kräfva upprepade besök af inspektör. Och om det äfven lär vara antagligt, att inspektörerna skola, sedan större erfarenhet i inspektionens detaljer af dem vunnits, kunna hinna att besöka relativt flere arbetsplatser, än de medhunnit under tiden juli—december 1890, så torde dock denna relativa ökning af de besökta arbetsplatsernas antal icke varda så särdeles stor, enär jemväl inspektörernas hemarbeten, ritning och skrifgöromål måste antagas skola tillväxa. Med hänsyn till möjligheten af ett hastigare ernående af det med lagen angående skydd mot yrkesfara afsedda syfte, torde alltså ett behof redan nu få anses förefinnas af att yrkesinspektionens arbetskrafter på ett eller annat sätt ökas, vare sig genom inrättandet af flere yrkesinspektörstjenster eller genom anställande af skrifbiträden och tekniskt bildade assistenter åt de redan varande inspektörerna; och torde detta behof varda än större, när inspektörerna, såsom i den nådiga instruktionen för dem finnes omförmäldt, få sig ålagdt att utöfva tillsyn öfver efterlefnaden af meddelade föreskrifter om minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering. Men då den af Eders Kongl. Maj:t den 13 sistlidne mars tillsatta komité för revision af lagstiftningen rörande minderåriges nyssnämnda användning har i uppdrag att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förslag till den nya eller förändrade lagstiftning, som må kunna finnas, jemväl med hänsyn till den här i riket införda yrkesinspektionen, vara af förhållandena påkallad, har kollegium icke ansett sig böra

nu göra någon framställning om ökning af merberörda inspektions arbetskrafter.

Vidkommande derefter de af yrkesinspektören i norra distriktet framställda förslag till tillägg i lagen den 10 maj 1889, så lärer ett bland dem tillhöra föremålet för ofvannämnda komités arbeten; och då redan i och för sig ändringar eller tillägg till en lag icke lära, annat än i särskilda undantagsfall, böra förekomma, förr än en något större erfarenhet vunnits i fråga om lagens tillämpning, men en sådan erfarenhet beträffande nu ifrågavarande lag ännu icke kan sägas föreligga, så anser vidare kollegium, att frågan om de andra föreslagna tilläggen bör anstå, intill dess åtminstone ett eller annat års erfarenhet om lagens tillämpning och svårigheterna dervid vunnits, för att då företagas i sammanhang med andra tilläfventyrs sig yppande frågor om ändringar och tillägg i lagen.

Deremot finner sig kollegium, i fråga om nådiga förordningen den 18 februari 1870 angående hvad vid tillverkning af tändstickor eller andra tändmedel, för hvilkas beredning vanlig fosfor användes, skall iakttagas till förekommande af käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetare, föranlåtet att, i betraktande ej mindre af hvad yrkesinspektören i södra distriktet anfört, än äfven af förordningens eget innehåll och arbetets vid nämnda fabriker särskildt helsovådliga beskaffenhet, samt vid det förhållande att yrkesinspektören näppeligen, så ofta som vederborde, kan, utan åsidosättande af andra inspektioner, särskildt besigtiga fabriker af nämnda slag, i underdånighet hemställa, att denna förordning måtte underkastas en revision i ändamål, bland annat, att åväga-bringa en af fabrikssegarnes eget initiativ oberoende, oftare påkommande sundhetsinspektion af de fabriker, hvarå förordningen är tillämplig.

Stockholm den 16 oktober 1891.

Underdånigst

C. FR. WERN.

TH. NORDSTRÖM.

Emil Hübner.

Till Konungen.

Enligt föreskrift i § 10 af nådiga instruktionen för yrkesinspektörerna den 20 juni 1890 har kommerskollegium att till Eders Kongl. Maj:t insända sammandrag af de berättelser, som yrkesinspektörerna, jemlikt samma författningsrum, skola, rörande bland annat deras verksamhet och iakttagelser i fråga om tillämpningen af lagen den 10 maj 1889 angående skydd mot yrkesfara, årligen afgifva, hvilket sammandrag skall åtföljas af det yttrande, hvartill berättelserna må finnas gifva anledning; och får kollegium till fullgörande af detta åliggande i underdånighet anföra följande.

Yrkesinspektörernas verksamhet har under år 1891, likasom under derförutgångna år, hufvudsakligen bestått ej mindre i besök vid arbetsställen än äfven i andra med yrkesinspektionen förbundna arbeten, såsom dels författande af cirkulär till arbetsgifvare och andra beträffande skyddsåtgärder, dels upprättande af ritningar till skyddsinrättningar, hvilka tillhandahållits fabriks- och verkstadsegare, dels ock i skriftvexling med myndigheter med flere; och hafva dessa arbeten under året fortgått i så stor omfattning, som yrkesinspektionens krafter medgifvit.

Bifogade sammandrag af uppgifter rörande arbetsställen, inspekterade under år 1891 (tab. I), angifver närmare antalet inspekterade arbetsställen med tillhörande arbetareantal och använd drifkraft, fördelade å olika industrigrenar. Af sammandraget framgår, att under året inspekterats:

af yrkesinspektören i norra distriktet	103	arbetsställen med	8,957	der anstälde arbetare
" " " vestra	287	" " "	13,445	" " "
" " " södra	113	" " "	9,286	" " "
<hr/>				
tillsammans 503 arbetsställen med 31,688 arbetare.				

Af dessa arbetsställen hafva några, dels under år 1890 dels under år 1891 inspekterade, upprepade gånger af inspektör besökts. Yrkes-

inspektören i vestra distriktet t. ex. har inspekterat tre ställen ej mindre än fem gånger hvarterda för att tillse att skyddsanordningar verkligen blifvit vidtagna.

De inspekterade arbetsställena äro belägna: 56 inom Stockholms stad, 8 inom Stockholms län, 2 inom Upsala, 6 inom Södermanlands, 30 inom Jönköpings, 13 inom Kronobergs, 18 inom Kalmar, 32 inom Malmöhus, 20 inom Hallands, 61 inom Göteborgs och Bohus, 85 inom Elfsborgs, 36 inom Skaraborgs, 13 inom Vermlands, 65 inom Örebro, 17 inom Vestmanlands, 10 inom Kopparbergs, 25 inom Gefleborgs samt 6 inom Jemtlands län; hvaremot några arbetsställen inom Östergötlands, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län icke blifvit under året inspekterade.

Vid besöken å förberörda arbetsställen hafva yrkesinspektörerna bemödat sig om att hufvudsakligen genom råd och upplysningar verka i det med inspektionen afsedda syfte. För sådant ändamål hafva vid tillsammans 474 af de 503 inspekterade arbetsställena skriftliga anvisningar rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara lemnats, nemligen:

af yrkesinspektören i norra distriktet till antal af	728
» » i vestra » » » »	726
» » i södra » » » »	503
	<u>tillsammans 1,957.</u>

Härvid bör dock beaktas, att, när beträffande flera maskiner eller inrättningar af samma slag vid ett arbetsställe enahanda åtgärder bort vid dem samtliga vidtagas, meddelandet derom i allmänhet betraktas såsom en anvisning. Fördelas ofva nämnda antal anvisade åtgärder i öfverensstämmelse med innehållet af lagens angående skydd mot yrkesfara § 2, erhålles bifogade tab. II.

Samtliga yrkesinspektörerna hafva framhållit, att ångpannorna vid af dem inspekterade arbetsställen ofta visat sig vara i mindre godt skick, särskildt hvad armaturen beträffar. Öfverbelastning af säkerhetsventilen lär ej sällan förekommit samt äfven någon gång fullständig fastläsning af densamma. Äfven underhållet och skötseln af ångpannorna i öfrigt hafva ofta visat sig vara mycket bristfälliga.

Beträffande berörda, synerligen viktiga fråga om det otillfredsställande skick, hvori ångpannorna vid en mängd industriela anläggningar i riket befinna sig, har yrkesinspektören i vestra distriktet an-

fört, bland annat, att det förhållandet, att i lagen angående skydd mot yrkesfara ångpannor icke omnämndes, föranledde många, äfven insigtsfulle yrkesidkare att anse dessa inrättningar icke tillhöra dem, beträffande hvilka yrkesinspektör egde föreslå säkerhetsåtgärder, samt att, om än vid vissa fabriker, der man ville hafva allt så ofarligt inrättadt som möjligt, fariksegarne af egen drift vidtagit mycket omfattande säkerhetsåtgärder vid ångpanneanläggningarna, det dock torde kunna sägas, att många, kanske flertalet, industriidkare mera såge på kostnaderna för åtgärders vidtagande än på den fara, som kunde föreligga, och hölle försigtighetsmått för onödiga, under förebärande af den lyckliga omständigheten, att ingen olyckshändelse inträffat vid deras ångpanneanläggningar.

Yrkesinspektörerna hafva emellertid, då ångpannor, om de ej vederbörligen skötas och underhållas, äro bland de farligaste af alla inrättningar vid fabriker, enär de kunna förorsaka olycksfall af oberäknelig omfattning, samt, ehuru några särskilda bestämmelser rörande landtångpannors beskaffenhet och skötsel m. m. icke finnas, dock, med stöd af § 2 i lagen angående skydd mot yrkesfara, ansett sig böra tillsvidare och intill dess särskild lagstiftning blifvit i ämnet vidtagen föreslå de åtgärder till förekommande af ångpanneexplosioner, som af dem ansetts behöfliga. Af de 207 anvisningar rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara, hvilka i ofvanberörda tab. II blifvit hänförda till § 2 mom. 1 af nämnda lag, läser sålunda flertalet afse ångpannor.

Då vidare ett af inspektören i norra distriktet, i öfverensstämmelse med det »förslag till förordning angående kontroll af ångpannor», som den för ändamålet tillsatta komité till Eders Kongl. Maj:t afgifvit, utarbetadt »cirkulär rörande beskaffenheten och skötselu af ångpannor», hvilket blifvit utdeladt till fabriksidkare inom norra och södra yrkesinspektionsdistrikten, enligt inspektörernas uppfattning, visat sig icke uppfylla det dermed afsedda ändamål, hafva samtliga yrkesinspektörer blifvit, på derom af yrkesinspektören i norra distriktet gjord framställning, jemlikt § 7 i den för inspektörerna den 20 juni 1890 utfärdade nådiga instruktion, af kollegium kallade att sammanträda den 3 juni 1891 inför undertecknad Nordström för gemensamma öfverläggningar om vissa, ångpannebesigtning rörande frågor. Sedan inspektörerna å sagda sammanträde öfverlagt om och utarbetat förslag dels till ett nytt cirkulär i fråga om ångpannors profning och skötsel m. m., dels till en P. M., innehållande vissa förklaringar till cirkuläret, dels ock till formulär för protokoll vid ångpannebesigtningar, har sistnämnda cirkulär blifvit bland ångpanneegare utdeladt. Inspektören i norra distriktet

har derjemte, vid öfversändandet till öfverståthållareembetet i Stockholm samt magistraterna i öfriga städer inom distriktet af sagda cirkulär jemte förenämnda formulär till protokoll vid besigtning och profning af ångpannor för utdelning bland ångpanneegare, anhållit om årlig polis-kontroll öfver ångpannebesigtningars fullgörande, hvilken anhållan lärer hafva blifvit af vederbörande myndigheter bifallen.

Yrkesinspektören i norra distriktet, som, med anledning af inom distriktet inträffade olycksfall vid hissar, egnat särskild uppmärksamhet åt dylika inrättningar, har förklarar sig anse de hiss- och spelinrättningar, som i de industriella och merkantila rörelserna vanligen brukades, vara särdeles farliga och i skyddshänseende mycket ofullkomliga mekaniska inrättningar. Med anledning häraf har sistnämnde inspektör utarbetat regler för användande af hissar samt konstruerat och uppgjort ritningar till anordningar dels för en betryggande afstängning af lastöppningar till hissar, dels ock för ett säkert fäste af hisslinan vid hisskorgen. Inspektören har vidare till de mekaniska verkstäder inom hans distrikt, som sysselsätta sig med tillverkning af hissar, öfverlemnad sagda regler m. m., hvilka utarbetats med ledning af en redogörelse för förhandlingarna vid en kongress i Amsterdam år 1890 rörande industriell hygien och skydd mot yrkesfara, hvilken redogörelse blifvit af civildepartementet till kommerskollegium öfverlemnad.

Samme inspektör har vidare, då på grund af en af honom verkställd utredning framgått, att å flertalet hustak i Stockholm anordningar till förekommande af olycksfall vid sotnings- och snöskottningsarbeten vanligen vore högst bristfälliga eller alldeles saknades, hos öfverståthållareembetet anhållit om utfärdande af polisförordning, hvarigenom vederbörande husegare skulle förstördas att å sådana hustak, der sotnings-, reparations- eller snöskottningsarbeten behöfde ifrågakomma, vidtaga nödiga anordningar till skydd för dermed sysselsatte arbetare.

Efter det yrkesinspektörens berörda framställning af öfverståthållareembetet öfverlemnats till stadsfullmäktige i Stockholm, hafva desse, efter åtskilliga vederbörandes hörande, för sin del godkänt förslag till

vissa ändringar och tillägg till byggnadsordningen för Stockholms stad jemte dertill hörande ordningsföreskrifter samt i brandordningen för Stockholm, alla i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad yrkesinspektören föreslagit; och hafva dessa förslag af öfverståhållarembetet under innevarande år faststälts.

Hvad beträffar de i arbetslokalerna rådande sanitära förhållandena, hafva dessa understundom befunnits mindre tillfredsställande, särskildt i de lokaler, hvarest stillasittande arbete bedrifvits. Luftrummet i sådana lokaler lærer nemligen ofta varit för knappt tilltaget, ventilationen otillräcklig samt renhållningen försummad. Den högre värmegrad, som under arbete vid artificiell belysning af annat slag än elektriskt ljus uppstår, har äfven angifvits såsom en bland de svårare olägenheterna derstädes.

Yrkesinspektören i norra distriktet har till afhjelpande af den olägenhet, som uppstår genom värme från gaslägor, konstruerat särskilda sughufvar att anbringas vid gaslägorna för att afleda förbränningsprodukterna och har han derjemte sysselsatt sig med anordningar för ventilationsinrättningar i verkstäder i allmänhet samt deröfver författat en uppsats, som lærer vara under tryckning. Samme inspektör har jemväl utarbetat föreskrifter att iakttagas till förekommande af arbetets inom tryckerier helsovådliga inverkan. Dessa föreskrifter hafva af Stockholms helsovårdsnämnd blifvit granskade och godkända. Arbetet inom tryckerier lærer nemligen vara i sanitärt hänseende mycket ogynnsamt, hvarföre äfven flere bland de större industriidkarne inom denna gren på förbättrandet af de hygieniska förhållandena inom sina arbetslokaler lära hafva nedlagt mycket afsevärda kostnader och äfven lyckats åstadkomma förbättring.

Yrkesinspektören i vestra distriktet har såsom i sanitärt hänseende särskildt farliga yrkesgrenar framhållit torrsliperier, stenhuggerier för sandsten samt kvartsstampverk äfvensom fosfortändsticksfabriker samt i korthet redogjort för de åtgärder, han till förekommande af olägenheterna föreslagit, nemligen anbringande af sughufvar för gaser och finare dam, uppsamlingslådor för tyngre dam m. m. och införandet af förbättrade ventilationsinrättningar.

Med anledning af kollegii uti underdåniga berättelsen angående yrkesinspektionen år 1890 hos Eders Kongl. Maj:t gjorda hemställen

om revision af nådiga förordningen den 18 februari 1870, angående hvad vid tillverkning af tändstickor eller andra tändmedel, för hvilkas beredning vanlig fosfor användes, skall iakttagas till förekommande af käkbensbrand (fosfornekros), äfvensom af en inom Riksdagens andra kammare väckt motion om förbud mot tillverkning m. m. af fosfortändstickor, har yrkesinspektören i södra distriktet gjort denna industri till föremål för särskild undersökning. Af den utredning, bemälde inspektör förebragat, framgår, att inom distriktet fabrikation af fosfortändstickor under år 1891 egt rum vid 10 särskilda fabriker, att årstillverkningen af fosfortändstickor vid dessa fabriker, utgörande omkring 260 millioner askar och bundtar, af hvilka omkring 212 millioner, eller omkring 81 procent, blifvit exporterade, värderats till omkring 1,353,000 kronor, samt att bland de vid fosfortändsticksberedningen anställde 1,075 arbetare under året inträffat 6 fall af fosfornekros, hvadan således något öfver $\frac{1}{2}$ procent af hela den i denna industrigren använda arbetarepersonal varit af nämnda sjukdom angripen. Flertalet af omförmälda sjukdomsfall lära dock hafva varit lindriga; och ha vid sju af sagda fabriker icke något fall af fosfornekros under året inträffat. Arbetsstyrkan vid de tre fabriker, der fall af käkbensbrand förekommit, var 468 man.

Af de inom södra yrkesinspektionsdistriktet belägna fosfortändsticksfabrikerna hafva de flesta under år 1891 blifvit ånyo inspekterade; och har inspektören i allmänhet funnit de af honom under föregående år gifna föreskrifter utförda. En del föreslagna ändringar hafva dock varit af så genomgripande natur, att de vid den tid, då de särskilda inspektionerna företogos, ännu icke hunnit fullbordas, hvarjemte vid en och annan fabrik ytterligare ändringar ännu lära vara erforderliga.

På grund af den erfarenhet, nämnde inspektör sålunda vunnit rörande ifrågavarande industri, har han ansett sig böra föreslå följande ändringar och tillägg i ofvanberörda nådiga förordning af den 18 februari 1870, nemligen att i § 4 af sagda förordning borde intagas bestämmelse, dels att inpackning i kardus eller låda af de i askar eller bundtar redan inlagda fosforstickorna skulle försiggå i särskildt rum, dels ock att i hvar och ett af de rum, som begagnades för vissa i §:n omförmälda arbeten, luftvexling skulle åstadkommas genom af motor eller transmission drifven ventilationsapparat, att deremot stadgandet i samma §, att vissa arbeten icke finge försiggå annorstädes än under de i arbetslokalen anbragta draghufvar, borde såsom olämplig utgå, enär arbetarne genom den föreskrifna anordningen utsattes för en koncentrerad atmosfär af fosforångor, att deremot föreskrift borde inflyta derom, att arbetslokaler skulle vara tidsenligt och effektivt uppvärmda, att ingen finge till fosfor-

arbetare antagas, innan genom läkarebetyg blifvit styrkt, att personen i fråga utan fara kunde deltaga i dylikt arbete, att de särskilda arbetskläder, som i § 7 omförmäldes, skulle af fabrikanten bekostas, samt slutligen att vid fabriken skulle finnas ett särskildt för ändamålet inredt rum, hvarest funnes tillgång å rent vatten för sköljning af mun samt tvättning af ansigte och händer, äfvensom en välbelägen och från andra skild lokal, der arbetarne borde uppehålla sig under arbetsrasterna för intagande af måltider m. m.

Yrkesinspektörerna förmåla sig hafva i allmänhet blifvit af arbetsgifvarne med tillmötesgående och välvilja mottagna. Vid en och annan fabrik hafva, såsom under föregående år, skyddsanordningar på förhand vidtagits. Flertalet fabriksidkare hafva dock afvaktat vederbörande yrkesinspektörs ankomst för att af honom erhålla anvisningar och råd rörande behöfliga anordningar. I några fall hafva ock arbetsgifvare själfmant påkallat yrkesinspektörens besök.

Hvad beträffar arbetarnes ställning till yrkesinspektionen lära, der skyddsinrättningar blifvit införda, arbetarne i allmänhet varit med dessa belåtna, men det har äfven inträffat, att de uttalat sina farhågor, att föreslagen anordning skulle komma att hindra dem i deras arbete.

Yrkande att, på grund af bestämmelsen i § 6 af lagen angående, skydd mot yrkesfara, få, för bevarande af yrkeshemlighet, från inspektion undantaga viss del af fabrik har under året allenast i ett fall förekommit, hvarvid dock vederbörande yrkesinspektör med stöd af fabrikantens meddelande trott sig finna, att någon egentlig yrkesfara inom ifrågasvarande fabrikslokal icke föreläge. I tvenne andra fall har dessutom yrkesinspektörs uppmärksamhet blifvit fästad på befintligheten af viss yrkeshemlighet.

Hvad beträffar föreläggande eller förbud af den art, som i lagens § 8, första och tredje styckena omförmäles, har af yrkesinspektören i norra distriktet blifvit hos öfverståthållareembetet anmaldt, att af honom

föreskrifna åtgärder uti en cigarrfabrik icke blifvit på nöjaktigt sätt fullgjorda äfvensom yrkanden framställt derom, att en viss farlig ångpanneanläggning, uppsatt under en större offentlig lokal i Stockholm, måtte af sakkunnig person undersökas och profvas samt egaren förständigas att skyndsamt fullgöra ej mindre de åtgärder i fråga om ångpannornas bättre utrustning m. m., som blifvit af yrkesinspektören påyrkade, än äfven dem, som genom besigtningen kunde visa sig behöfliga; hvarjemte yrkesinspektören i vestra distriktet, med anmälan om förhållandena vid Korndals aktiebolags fabriker i Mölndal, hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län hemställt dels om förbud mot användandet af dessa fabrikers ångpannor, innan desamma blifvit vederbörligen profvade af kompetent, opartisk person, dels ock om föreläggande för bolaget att inom viss tid hafva vidtagit andra uppgifna åtgärder till skydd mot olycksfall vid dessa fabriker. Sedan i anledning häraf Eders Kongl. Maj:ts bemålde befallningshafvande i resolution den 25 maj 1891 ålagt Korndals aktiebolag att i hufvudsak vidtaga de af yrkesinspektören föreslagna skyddsåtgärder m. m., anförde bolaget hos Eders Kongl. Maj:t underdåniga besvär deröfver, men har Eders Kongl. Maj:t, efter kollegii äfvensom tekniska högskolans hörande, i nådig resolution den 4 sistlidne december icke funnit skäl göra ändring i Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes för berörda beslut, så vidt desamma blifvit öfverklagadt, utan allenast föreskrifvit ändrade bestämmelser i fråga om de tider, inom hvilka vissa skyddsåtgärder borde vara vidtagna.

Af olycksfall, timade år 1891 vid de till yrkesinspektionens verksamhetsområde hörande industriella anläggningar, hafva 80, deraf 15 med dödlig utgång kommit till inspektörernas kännedom. Hvad beträffar de inrättningar eller det arbete, som föranledt de särskilda olycksfallen, hafva vid träarbetningsmaskiner inträffat 24 olycksfall, deraf 18 vid sågar, vid transmissioner 21, vid hissar eller lyftkranar 7, vid transport af tunga föremål 5, vid manglar i appreturverk 4, vid specialmaskiner för textilindustri 3, vid jernborrmaskin 2, genom från kittel utströmmande kokhett vatten 2, vid turbin 1, vid excenterpress 1, vid krossverk 1, genom explosion af sprängämne 1, explosion af gasklocka 1 samt af torrcylinder 1, genom drunkning i garfverikar 1, genom fall från fönster 1 och vid inrättning af ej uppgifven beskaffenhet 4.

Förutom rörande ofvannämnda 80 olycksfall har kännedom erhållits

jemväl om 24 sådana, hvilka timat vid arbete af det slag, som icke torde vara att räkna till området för yrkesinspektörernas verksamhet. Af sistnämnda olycksfall hafva nemligen 12 inträffat vid lastning eller lossning i Stockholms hamn, 8 vid grund- eller rörläggning, vedsågning för hand m. m. samt 4 vid sotnings- och snöskottningsarbete.

Vid trä- och metallbearbetningsmaskiner lära olycksfallen vanligen inträffat antingen genom beröring med något af skärverktygen eller derigenom att maskinen slungat arbetsstycket eller delar deraf mot arbetaren, hvarvid denne i förra fallet erhållit större eller mindre skador å händerna samt i senare fallet så hårdt slag, att detsamma försakat benbrott eller till och med ögonblicklig död. Och hafva vid axelledningar inträffade olycksfall vanligen tillgått sålunda, att arbetaren antingen fastnat med kläderna och blifvit indragen i ledningen eller ock vid försök att med trasa eller trassel verkställa något arbete å i gång varande axelledning fått, sedan trasan eller trasset fastnat å något utstående föremål, handen insnärjd så, att densamma blifvit jemte armen upplindad, hvarefter personen i fråga medföljt den roterande ledningen, till dess denna hunnit stannas. Hvad åter beträffar olycksfall vid hissar, så hafva af ofvan anförda 7 inom norra distriktet vid hissning i en eller annan form timade olyckshändelser blott en enda orsakats deraf, att hissinnättning varit i någon mån särskildt bristfällig, men ingen deraf, att någon del af innättningen gått sönder, utan hafva olycksfallen berott på ofvan antydda förhållanden att hiss- och spelinrättningar, sådana de här begagnas, lära i skyddshänseende vara mycket ofullkomliga.

Af samtliga ofvan anförda 104 olycksfall hafva 53 blifvit jemlikt nådiga cirkuläret den 20 juli 1890 genom vederbörande myndigheter hos yrkesinspektörerna anmälda, hvaremot öfriga 51 olycksfall på annan väg kommit till inspektörernas kännedom. De olycksfall under arbete, hvarom yrkesinspektörerna erhållit upplysning, utgöra emellertid säkerligen endast en del af dem, som faktiskt under året inträffat. Samtliga yrkesinspektörer framhålla på grund häraf, önskvärdheten af att inspektionen bereddes en mera skyndsam och säker kunskap om inträffade olycksfall, än som hittills stått densamma till buds, i hvilket afseende yrkesinspektören i vestra distriktet föreslagit, bland annat, att yrkesidkare borde åläggas att, då olycksfall af den beskaffenhet timat, att detsamma för den deraf träffade påtagligen komme att medföra oförmögenhet till arbete under längre tid än en vecka, omedelbarligen hos vederbörande myndighet derom göra anmälan.

Förutom med inspektioner och utarbetande af ofvan omförmälda regler, anvisningar och ritningar i fråga om skyddsanordningar hafva yrkesinspektörerna varit under året sysselsatta med uppgörande af jemväl andra dylika ritningar och anvisningar. Yrkesinspektören i norra distriktet har sålunda till underlättnad vid konstruktion af säkerhetsventiler för ångpannor äfvensom af ångpannor, å hvilka blott en säkerhetsventil ansetts tillfyllestgörande, utarbetat åtskilliga tabeller och teckningar, vidare har han uppgjort teckningar å »skyddsanordningar vid cirkelsågar» samt å »anordning af spånledning och sugfläkt m. m. vid träbearbetningsmaskiner». Och har yrkesinspektören i vestra distriktet utarbetat ej mindre åtskilliga teckningar till skyddsanordningar, särskildt vid transmissioner samt trä- och jernbearbetningsmaskiner, än äfven »allmänna föreskrifter för arbetarne» till förekommande af olycksfall; hvarjemte inspektören i södra distriktet författat en af förtydligande planscher åtföljd uppsats om tillförlitliga och praktiska ventilkonstruktioner för ångpannor. Affattandet af skrivelser m. m. i tjänsteärenden har, jemte öfriga expeditionsgöromål, jemväl tagit inspektörernas tid i anspråk. Yrkesinspektören i vestra distriktet läser sålunda varit omkring två månader uteslutande sysselsatt med uppsättande af påminnelser och förklaringar i anledning af hans ofvanberörda anmälan rörande förhållandena vid Korndals aktiebolags fabriker i Mölndal.

Inspektörerna i norra och vestra distrikten hafva äfven förklarat, att de icke ansåge sig kunna med det ringa antal arbetskrafter, som för närvarande stode till yrkesinspektionens förfogande, medhinna att inom de respektive distrikten nöjaktigt verkställa erforderliga inspektioner och på samma gång tillse, att förut anvisade åtgärder till skydd mot yrkesfara blifvit vederbörligen verkställda. Den jemförelsevis ringa reseersättning, hvartill yrkesinspektörerna efter resereglementets 4:e klass äro berättigade, har jemväl uppgifvits försvåra för dem att i den utsträckning önskligt vore företaga inspektionsresor inom distrikten. I den mån ritningar och anvisningar till skyddsanordningar framdeles hunnit utarbetas, skulle emellertid, enligt yrkesinspektörens i norra distriktet förmenande, inspektionen i ganska stor utsträckning kunna med framgång fullgöras af hos inspektörerna anställda assistenter, hvilkas anspråk på reseersättning skulle ställa sig betydligt lägre än de, inspektörerna sjelfva ansåge sig vara berättigade att hysa.

Med stöd af stadgande i § 7 af nådiga instruktionen för yrkesinspektörerna hafva dessa under sistlidet år varit kallade att inför undertecknad Nordström till gemensamma öfverläggningar sammanträda dels den 10 januari, då plan för yrkesinspektörernas berättelser uppgjordes äfvensom andra inspektionen berörande frågor förehades, dels ock den 3 juni, då i anledning af en af yrkesinspektören i norra distriktet gjord framställning ångpanneinspektionen och dermed sammanhängande frågor, såsom ofvan omförmälts, utgjorde föremål för öfverläggningarna.

För egen del får kollegium beträffande de af inspektörerna gjorda, ofvan omförmälda framställningar i underdånighet anföra följande:

Vidkommande först de af yrkesinspektören i södra distriktet föreslagna ändringar och tillägg i omförmälda nådiga förordning den 18 februari 1870, så torde desamma böra tagas i öfvervägande i sammanhang med det förslag till ändringar i sagda förordning, som den 11 sistlidne mars blifvit framlagdt af den i nåder tillsatta komité för revision af nådiga förordningen den 18 november 1881 angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering.

Beträffande derefter frågan om beredande åt yrkesinspektionen af en vidsträcktare och mera noggrann kännedom om olycksfall, än som hittills stått densamma till buds, får kollegium dels åberopa sitt den 17 oktober 1890 till Eders Kongl. Maj:t afgifna underdåniga utlåtande i fråga om de åtgärder, som borde vidtagas för att bereda yrkesinspektörerna kännedom om olycksfall i arbetet m. m., dels i underdånighet anmäla, att kollegium hos olycksfallsförsäkringsanstalter i riket gjort förfrågan, huruvida desamma vore villiga att dels i allmänhet en gång i månaden meddela yrkesinspektörerna uppgift å de hos anstalterna anmälda olycksfall i arbetet, som inträffat bland hos dem kollektivt försäkrade arbetare, dels ock särskildt för det fall, att någon olyckshändelse af större omfattning timat, omedelbart derefter lemna inspektören i det distrikt, der olyckan egt rum, underrättelse derom.

Hvad slutligen angår önskvärldheten deraf, att ökade arbetskrafter beredes yrkesinspektionen, delar kollegium till fullo den af inspektörerna uttalade åsigten om behöfligheten af att åtgärder i sådan rigtning vidtagas, men vid det förhållande att ofvannämnda komité hos Eders

Kongl. Maj:t redan framställt underdånigt förslag i ämnet, anser sig kollegium icke nu böra göra denna fråga till föremål för särskild framställning.

Stockholm den 17 maj 1892.

Underdånigst

RICH. ÅKERMAN.

S. CEDERSCHIÖLD.

HUGO REHBINDER.

TH. NORDSTRÖM,

föredragande.

Emil Hübner.

Tab. I. Sammandrag af oppgifter rörande arbetsställen, inspekterade under år 1891.

Totalsummor.	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga.									
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa			
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.		
Arbetsställen med der använt kraftbelopp och arbetareantal, inspekterade år 1891 af yrkesinspektören:													
i norra distriktet.....	103	3,643	1,425	129	47	623	329	6,234	1,595	6,986	1,971		
» vestra d:o.....	287	5,394	10,814	118	97	1,100	817	7,887	3,426	9,105	4,340		
» södra d:o.....	113	5,953	1,905	159	97	825	628	5,135	2,442	6,119	3,167		
Summa summarum	503	14,990	14 144	406	241	2,548	1,774	19,256	7,463	22,210	9,478		
Fördelning å industrigrupper och yrken.													
Stenindustri.													
Stenhuggerier och hyflerier:													
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra ".....	5	94	70	—	—	29	—	176	—	205	—	—	—
» södra ".....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalk-, cement-, gips- och kritbruk, slam- färgsfabriker:													
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra ".....	4	16	—	—	—	—	—	40	—	40	—	—	—
» södra ".....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Porslins-, kakel-, lergods- och tegelfabriker:													
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra ".....	4	12	—	—	—	12	—	25	—	37	—	—	—
» södra ".....	2	20	—	—	—	4	1	86	13	90	14	—	—
Glasbruk och glassliperier:													
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra ".....	2	30	—	—	—	32	—	54	14	86	14	—	—
» södra ".....	2	68	12	27	12	64	18	206	20	297	50	—	—
Summa	19	240	82	27	12	141	19	587	47	755	78		

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga.							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Kol- och torfindustri (jemte gasverk):											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	9	256	10	—	—	—	—	32	—	32	—
» södra »	1	8	—	—	10	16	15	20	6	36	31
Summa	10	264	10	—	10	16	15	52	6	68	31
Malmförädlingsindustri.											
Jern- och ståltillverkning:											
inom norra distriktet.....	2	—	525	—	—	17	—	214	—	231	—
» vestra »	23	215	4,740	4	—	79	—	1,547	—	1,630	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metalltillverkning (utom jern och stål):											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	2	16	220	—	—	18	—	160	—	178	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	27	231	5,485	4	—	114	—	1,921	—	2,039	—
Metallindustri.											
Jern- och stålmanufaktur:											
inom norra distriktet.....	8	2	107	18	—	45	—	104	2	167	2
» vestra »	8	40	100	—	—	11	—	98	79	109	79
» södra »	1	20	—	—	—	6	8	94	63	100	71
Mekaniska verkstäder och jerngjuterier:											
inom norra distriktet.....	13	578	43	4	—	96	—	2,356	6	2,456	6
» vestra »	17	159	57	—	—	46	—	348	—	394	—
» södra »	15	173	180	8	—	106	—	1,035	—	1,149	—
Finare jern- och stålindustri (verktyg, in- strumenter m. m.):											
inom norra distriktet.....	6	144	—	1	—	49	—	615	14	665	14
» vestra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metallgjuteri och metallmanufaktur (annan än af jern och stål):											
inom norra distriktet.....	7	119	—	1	—	36	—	159	33	196	33
» vestra »	6	18	—	1	—	16	—	75	—	92	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	81	1,253	487	33	—	411	8	4,884	107	5,328	205

	Antal arbets- ställen	Det använda kraftbeloppet.		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Närings- och nyttningsämnes- industri.											
Qvarnar:											
inom norra distriktet	2	250	—	—	—	—	—	149	2	149	2
» vestra »	23	60	570	—	—	1	—	84	2	85	2
» södra »	6	1,210	26	—	—	7	—	226	—	233	—
Bagerier, kaffe-, chokolad- och cikoriafabr.:											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	1	—	—	—	—	—	—	5	—	5	—
» södra »	5	59	—	16	—	5	41	56	47	77	88
Sockerbruk:											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	1	240	—	11	—	31	—	637	69	679	69
» södra »	2	416	—	—	—	—	—	145	20	145	20
Bryggerier, brännerier och jästfabriker:											
inom norra distriktet	3	48	—	—	—	3	—	84	38	87	38
» vestra »	15	287	—	—	—	4	—	378	117	382	117
» södra »	8	35	—	—	—	5	—	81	8	86	8
Mejerier:											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	6	20	5	—	—	6	6	3	13	9	19
» södra »	8	43	—	—	—	3	—	20	19	23	19
Tobaks- och cigarrfabriker:											
inom norra distriktet	1	25	—	—	—	4	45	28	85	32	130
» vestra »	2	9	—	—	—	12	—	15	10	27	10
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga närings- och nyttningsämnesfabr.:											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	3	40	—	—	—	—	—	8	—	8	—
» södra »	1	6	—	—	—	1	—	28	—	29	—
Summa	87	2,748	601	27	—	82	92	1,947	430	2,036	522

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet.		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Pappersindustri.											
Pappersmassfabriker och pappersbruk:											
inom norra distriktet.....	2	190	630	—	—	10	—	238	14	248	14
” vestra ”	17	270	2,797	—	—	52	18	439	35	491	53
” södra ”	6	900	440	5	12	32	15	564	153	601	180
Tapetfabriker:											
inom norra distriktet.....	1	8	—	—	—	—	—	4	5	4	5
” vestra ”	2	6	—	—	—	3	2	13	21	16	23
” södra ”	2	18	—	—	—	18	1	20	3	38	4
Tryckerier (bok- och litografiska):											
inom norra distriktet.....	13	134	—	10	—	127	13	559	65	696	78
” vestra ”	6	3	—	—	—	8	—	36	1	44	1
” södra ”	2	3	—	—	—	5	—	31	—	36	—
Bokbinderier och öfrig pappersindustri:											
inom norra distriktet.....	4	—	—	—	4	34	59	156	172	190	235
” vestra ”	1	5	—	—	—	2	7	4	8	6	15
” södra ”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	56	1,537	3,867	15	16	291	115	2,064	477	2,370	608
Kemisk-teknisk industri.											
Superfosfat- och andra gödningsämnes- samt syrefabriker:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
” vestra ”	3	100	—	—	—	3	—	74	2	77	2
” södra ”	2	120	10	—	—	1	—	232	—	233	—
Sprängämnesfabriker (tändrör, fyrverkeri m. m.):											
inom norra distriktet.....	1	9	—	—	—	—	—	32	1	32	1
” vestra ”	1	15	—	—	—	—	—	12	6	12	6
” södra ”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tändsticksfabriker:											
inom norra distriktet.....	1	14	—	6	—	12	13	24	47	42	60
” vestra ”	3	270	90	51	58	204	218	392	516	647	792
” södra ”	7	153	—	40	28	251	282	498	444	789	754

	Antal arbets- ställen	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Tvål- ljus- och oljefabriker:											
inom norra distriktet.....	4	43	—	—	—	1	11	134	148	135	159
» vestra »	2	60	—	—	—	—	—	51	—	51	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfrig kemisk-teknisk industri:											
inom norra distriktet.....	1	79	—	—	—	—	—	30	10	30	10
» vestra »	2	24	150	—	—	—	—	25	7	25	7
» södra »	2	20	—	—	—	2	—	30	2	32	2
Summa	29	907	250	97	86	474	524	534	1,183	2,105	1,793
Målnings- och impreguerings- industri:											
inom norra distriktet.....	2	—	—	2	—	7	—	9	—	18	—
» vestra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	—	—	2	—	7	—	9	—	18	—
Elektrisk belysningsindustri:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» södra »	2	220	—	—	—	—	—	10	—	10	—
Summa	2	220	—	—	—	—	—	10	—	10	—
Ångpanneanläggningar för upp- värmning:											
inom norra distriktet.....	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tab. II. Af yrkesinspektörerna gjorda anvisningar rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara.

Slag af åtgärder.	Norra distriktet.	Vestra distriktet.	Södra distriktet.	Summa.
Till lagens den 10 maj 1889 § 2 mom. 1 hänförliga.	58	106	43	207
På grund af § 2 mom 2:				
a) afseende skydd mot fall eller föremåls nedstörtande	36	29	20	85
b) i fråga om hissar och lyftkranar	66	21	17	104
c) " " " kar och bassiner.....	5	1	2	8
d) " " " skydd mot eldfara.....	2	2	—	4
e) " " " gångar i arbetslokaler	15	45	3	63
f) " " " i arbetslokal uppstald motor.....	1	4	2	7
g) " " " skydd vid maskiner och transmissioner				
1) motorer.....	14	34	14	62
2) transmissioner.....	122	136	160	418
3) metallbearbetningsmaskiner.....	7	13	11	31
4) träbearbetningsmaskiner.....	63	94	101	258
5) specialmaskiner för pappers- och textilindustri	7	35	24	66
6) " " " öfrig industri.....	34	27	22	83
h) i fråga om-signalanordningar.....	37	75	28	140
i) " " " direkt afkoppling af maskiner med hastig gång.....	19	11	26	56
k) " " " rengöring och smörjning af i gång varande maskin.....	10	9	2	21
På grund af § 2 mom 3:				
i fråga om luftrum och luftvexling.....	57	19	—	76
" " " belysning och uppvärmning af lokaler....	11	4	6	21
afseende att hindra spridning af dam och gaser.....	85	26	14	125
" renhållning af lokaler.....	49	3	4	56
På grund af § 2 mom 4:				
i fråga om anslag till efterrättelse för arbetarne....	30	32	4	66
Summa	728	726	503	1,957

Bilaga 2.

**Sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för
år 1892.**

Utarbetadt af Kongl. Maj:ts och rikets kommerskollegium.

Till Konungen.

Till fullgörande af det, enligt föreskrift i § 10 af nådiga instruktionen för yrkesinspektörerna den 20 juni 1890, kommerskollegium tillhörande åliggande att till Eders Kongl. Maj:t insända ett sammandrag af de berättelser, som yrkesinspektörerna, jemlikt samma §, skola, rörande bland annat deras verksamhet och iakttagelser i fråga om tillämpningen af lagen den 10 maj 1889, angående skydd mot yrkesfara, årligen afgifva, hvilket sammandrag skall åtföljas af det yttrande af kollegium, hvartill berättelserna funnits gifva anledning, får kollegium, beträffande yrkesinspektörernas berättelser för år 1892, i underdånighet anföra följande.

Sedan yrkesinspektören i södra distriktet, Carl Ångström, på ansöknings erhållit nådigt entledigande från det honom i nåder meddelade förordnande att vara yrkesinspektör, och befattningen derefter varit till ansökning kungjord, samt kollegium afgifvit infor dradt underdånigt utlåtande öfver de från 21 personer inkomna särskilda underdåniga ansökningar till undfående af förordnande att vara yrkesinspektör, har Eders Kongl. Maj:t den 29 juli 1892 i nåder förordnat ingenjören Karl Johan Magnus Larsson att tillsvidare vara yrkesinspektör i södra distriktet. Berättelsen angående yrkesinspektionen i detta distrikt under det nästförflutna året, hvilken berättelse afgifvits af sistbemälda yrkesinspektör, har sålunda, hvad angår dennes på egna iakttagelser grundade erfarenhet i fråga om tillämpningen af ofvan berörda lag, kunnat omfatta endast de senaste fem månaderna af samma år.

Likasom under nästderförutgående år har äfven under år 1892 vederbörande yrkesinspektörers verksamhet naturligtvis i främsta rummet varit rigtad derpå att, i den omfattning tiden och öfriga med yrkesinspektionen förbundna göromål det medgifvit, besöka fabriker, verkstäder och andra arbetsställen, som äro föremål för inspektion; och hafva i synnerhet sådana fabriker, verkstäder m. m. inspekterats, hvilka kunnat antagas vara framför andra i behof af särskilda skyddsanordningar.

Af bifogade sammandrag af uppgifter rörande arbetsställen, inspekterade under år 1892 (tab. I), hvilket sammandrag närmare angifver antalet inspekterade arbetsställen med tillhörande arbetareantal och använd drifkraft, fördelade på olika industrigrenar, framgår, att under året inspekterats:

Af yrkesinspektören i norra distriktet	140	arbetsställen	med	6,446	der	anstälde	arbetare.
” ” i vestra	”	947	”	21,083	”	”	”
” ” i södra	”	127	”	10,546	”	”	”
		tillsammans	614	”	”	38,075	arbetare.

Några af dessa arbetsställen hafva till följd af inträffade olycksfall eller annan anledning besökts af vederbörande yrkesinspektör mer än en gång.

De inspekterade arbetsställena äro belägna: 48 i Stockholms stad, 7 i Stockholms län, 28 i Upsala län, 33 i Södermanlands, 47 i Östergötlands, 21 i Jönköpings, 15 i Kalmar, 10 i Kristianstads, 30 i Malmöhus, 4 i Hallands, 59 i Göteborgs och Bohus, 50 i Elfsborgs, 32 i Skaraborgs, 63 i Vermlands, 34 i Örebro, 80 i Vestmanlands, 29 i Kopparbergs och 24 i Gefleborgs län, hvaremot inga arbetsställen i Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Vesternorrlands, Jemtlands och Norrbottens län blifvit under året inspekterade.

Vid tillsammans 555 af de 614 inspekterade arbetsställena hafva skriftliga anvisningar rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara lemnats, nemligen:

af yrkesinspektören i norra distriktet	till	antal	af	907
” ” i vestra	”	”	”	930
” ” i södra	”	”	”	713

tillsammans 2,559

Det bör härvid anmärkas, att, när beträffande flere maskiner eller inrättningar af samma slag vid ett arbetsställe enahanda åtgärder bort vid dem samtliga vidtagas, meddelandet derom i allmänhet betraktas såsom *en* anvisning.

Fördelning af ofvannämnda antal anvisade åtgärder är, i öfverensstämmelse med innehållet i 2 § af lagen angående skydd mot yrkesfara, i bifogade tab. II verkställd.

Yrkesinspektörerna hafva fortfarande eguat särskild uppmärksamhet åt beskaffenheten af de vid industriella anläggningar, som falla under yrkesinspektionen, använda ångpannor och sökt att, med stöd af föreskrifterna i 2 § 1 mom. i lagen angående skydd mot yrkesfara, vidtaga åtgärder för att ångpanneanläggningar måtte sättas i ett mera tillfredsställande skick än i allmänhet hittills varit förhållandet.

Förutom att de flesta i tab. II till sistberörda författningsrum hänföra 471 anvisningar rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara lära afsett ångpannor, har yrkesinspektören i norra distriktet, för att erfaras i hvad mån de i sammandraget af yrkesinspektörernas berättelse för år 1891 omförmälda, bland ångpanneegare utdelade cirkulär angående ångpannors profning och skötsel m. m. äfvensom formulär till protokoll vid besigtningar och profningar af ångpannor ländt till efterrättelse samt dylika profningar och besigtningar egt rum, anmodat vederbörande att till honom insända ett exemplar af det vid hvarje besigtning och profning af ångpanna förda protokoll. Till följd häraf har bemälda inspektör under nästlidet år emottagit 593 dylika protokoll.

Samme inspektör omförmäler vidare, att hans bemödanden att bringa i bruk varande ångpannor och deras armatur till en ur säkerhetsynpunkt bästa möjliga beskaffenhet från såväl ångpanneegare som från de maskinister, som haft ångpannornas vård sig anförtrodd, rönt mycket tillmötesgående, så att de i allmänhet med beredvillighet vidtagit de åtgärder, som funnits behöfliga, samt att ett afsevärdt antal pannor sålunda blifvit reparerade, och till och med nya pannor insatta i stället för gamla af mindre tillförlitlig beskaffenhet.

Äfven öfrige yrkesinspektörer hafva i flera fall rönt dylikt tillmötesgående; särskildt omnämner yrkesinspektören i södra distriktet ett fall, då efter samråd med honom en fabriksegare satt en sin ångpanneanläggning ur vidare bruk.

Oaktadt sålunda genom inspektörernas åtgöranden åtskilligt utträtats till förebyggande af de stora faror, som äro förknippade med ångpannors användning, har emellertid, liksom i föregående berättelser, nödvändigheten af en noggrann och reglerad kontroll jemväl öfver landtångpannor af inspektörerna, särskildt två af dem, betonats; och hafva inspektörerna i sådant afseende dels anfört åtskilliga exempel på ofta förekommande brister i ångpannornas armatur, såsom att vattensångsglas och manometrar alldeles saknats och att matareinrättningarna varit ofullständiga, dels fäst uppmärksamheten derå, att pannornas skötsel ej sällan anförtroddes åt dervid alldeles ovana eller dertill olämpliga personer. Yrkesinspektören i södra distriktet har sär-

skildt omnämmt, att säkerhetsventilerna varit öfverbelastade på omkring 12 procent af de ångpannor han under året besigtigat. Och yrkesinspektören i norra distriktet anför såsom exempel på felaktig matareinrättning och bristande kunskap i pannors skötsel, att, då han vid ett mejeri, der ångpannans skötsel omhänderhades af qvinnor, framställt förfrågan om de åtgärder, som af dem vidtoges, då den enda på pannan befintliga matareventilen komme i olag, erhållit till svar, att, då detta inträffat, hvilket emellanåt varit händelsen, och vattenhöjden i pannan ej kunnat underhållas, de, efter att hafva hålt ett par skopor vatten i elden, skyndat sig från platsen och ej dit återkommit förr än de förmodat elden vara släckt. Samme inspektör omförmäler äfven, att han till och med i Stockholm anträffat ångpanna, der, ehuru det i pannan vanligen brukade ångtrycket vore 4 atmosferer, vatteninmatning icke kunde ega rum, när trycket något öfverskridit 3 atmosferer.

Vidkommande derefter sågverksrörelsen, som torde kunna anses vara af en ganska yrkesfarlig natur, har inspektören i norra distriktet trott sig finna, att vid de större, modernt byggda och inrättade sågverken de arbetare, som sysselsättas med sjelfva försågningen af virket, äro mindre utsatta för yrkesfara än de, som hafva smörjning af transmissioner sig anförtrodd. Detta förhållande lärer bero derpå, att transmissionerna vanligen äro helt och hållet förlagda till en undre våning, der på många ställen såväl utrymmet mellan de löpande remmarne, axlarne och skifvorna är knappt som äfven belysningen otillräcklig. Bote-medel häremot skulle vara anbringande af stängsel kring de rörliga maskindelarne och införande af elektriskt ljus. Det förra lärer emellertid ofta möta stora praktiska svårigheter och vara till olägenhet särskildt vid hastigt påkommande reparationer samt till och med kunna vid rempåläggningar framkalla olyckstillbud. Sistbemälde inspektör har emellertid på grund af erfarenhet från ett större sågverk konstruerat vissa jemförelsevis lätt flyttbara stängsel för transmissioner vid sågverk med flera industriella etablissementer.

Af sågapparaterna äro cirkelsågarne de farligaste, mindre dock kantsågar med tryckvalsar för virkets frammatning än sådana af äldre konstruktion, der virket frammatas förmedels en i kantbordet löpande och infäld ketting. Anordningar för minskande af dessa faror hafva af samtliga inspektörer vidtagits.

Yrkesinspektören i södra distriktet, hvilken äfven framhåller cirkelsågarnes stora farlighet, förordar deras utbytande mot bandsågar, emedan de senare lära vara vida mindre farliga och dessutom lättare att förse med skyddsinnrättningar.

Af en yrkesinspektör anmärkes särskildt, att olycksfallen äro betydligt flera vid s. k. hemsågar, som vanligen utgöras af en cirkelsåg för blockskärning och en annan för kantning, än vid de större sågverken.

Yrkesinspektören i vestra distriktet har i sin berättelse berört frågan om yrkesinspektionens förhållande till sprängämnestillverkningen. Vid en år 1890 anlagd dynamitfabrik, som af inspektören besöktes första gången i november 1891, hade tid efter annan inträffat tillsammans 5 mer eller mindre starka explosioner och 1 eldsvåda. Vid eldsvådan skadades två personer, af hvilka en sedermera afled till följd af skadorna. I januari och mars 1892 inträffade de sista af berörda explosioner, hvarvid dock ingen skadades. Med anledning af dessa ofta upprepade olyckstillbud hade statsrådet och chefen för civildepartementet anmodat numera professoren W. Cronqvist att afresa till fabriken för att der verkställa undersökning. Yrkesinspektören i vestra distriktet infann sig på anmodan af kollegium samtidigt på platsen. Af den undersökning, som då hölls, framgick behöfligheten af speciel fackkunskap i sprängämnestillverkningen för att kunna bedöma, hvad som till förekommande af olycksfall borde föreskrifvas. Med anledning häraf inkom yrkesinspektören till kollegium med en skrivelse, hvari hemställes, att för inspektionen af sprängämnesfabrikerna måtte förordnas särskild sakkunnig inspektör eller, i fall detta ej kunde ske, annan kompetent person att på statens bekostnad vara inspektören behjelpelig såsom rådgifvare vid inspektion af nämnda slag af fabriker.

I underdånig skrivelse af den 5 april 1892 hemstälde derefter kollegium, det Eders Kongl. Maj:t täcktes bemyndiga vederbörande yrkesinspektörer att, der så finnes erforderligt, vid inspektion af sprängämnesfabrik anmoda person, som egde speciel fackkunskap och erfarenhet uti sprängämnestillverkningen, att mot ersättning af allmänna medel vid inspektionen biträda; samt att i sammanhang härmed dock nådig föreskrift borde meddelas derom, att yrkesinspektör hvarje gång han anlidade dylikt biträde skulle om förhållandet göra anmälan hos kollegium. Enligt nådigt bref den 28 oktober 1892 har emellertid Eders

Kongl. Maj:t funnit denna framställning icke föranleda annat yttrande än att, der yrkesinspektör funne biträde af person, som egde speciel fackkunskap och erfarenhet uti sprängämnestillverkningen, erforderligt vid tillämnad inspektion af sprängämnesfabrik, yrkesinspektören egde derom göra anmälan hos kommerskollegium, som hade att hos Eders Kongl. Maj:t göra den framställning, hvartill kollegium funne berörda anmälan föranleda, samt dervid tillika föreslå den ersättning, som borde vederbörande tillkomma.

Efter att i öfrigt hafva lemnat kortfattade, ofta af ritningar åtföljda redogörelser för de åtgärder, till förekommande af olycksfall, som af inspektörerna föreslagits, beröra inspektörerna äfven de hygieniska förhållandena inom fabrikerna.

Dervid vore först att märka den stora svårigheten att öfvervinna vederbörandes obenägenhet eller likgiltighet för arbetslokalernas renhållning. Det lärer t. ex. icke vara ovanligt, att uti arbetslokaler golf, väggar och tak äro så smutsiga, att det synes som om rengöring der ej på årtal förekommit. Äfven i andra afseenden lemnar renhållningen mycket öfrigt att önska. Yrkesinspektörernas framställningar om rengöring efterkommas nog i de flesta fall för tillfället. Men likgiltigheten för renlighet fortfar likväl hos såväl arbetsgifvare som arbetare; och är det icke ovanligt att inom kort lokalerna åter befinna sig i lika bedröfligt tillstånd som förut.

Ventilationen inom fabrikslokalerna lärer jemväl ofta vara bristfällig. I Stockholm t. ex. inträffar ej sällan, att till arbetslokaler användas rum, som egentligen varit afsedda till bostäder, och der eldstäderna utgöras af vanliga kakelugnar, samt att annan luftvexling än genom dörrar och fönster saknas. Under den kalla årstiden blir luften i dessa rum, särdeles då gas eller fotogén användes som lysmateriel, mot slutet af arbetsdagen nästan outhärdlig.

Att föreslå uppsättande af ventilationskaloriferer eller anbringande af friskluftstrummor medför sällan resultat, ty arbetsgifvaren, som vanligen är hyresgäst, plägar anföra, att åtgärderna skulle dels blifva för dyra, dels möta hinder från husegarens sida. Yrkesinspektören i norra distriktet har emellertid sökt införa vissa enklare medel till förbättrande af luften i nyssberörda slag af arbetslokaler.

Äfven i arbetslokaler, som från början varit för sitt ändamål afsedda, bestå ventilationsanordningarna mycket ofta endast deruti, att

ventiler eller andra öppningar finnas anbragta, hvarigenom frisk luft inkommer och förskämd utgår. Men då vid denna anordning den kalla luften vintertiden åstadkommer ett obehagligt drag, stänger arbetaren, som vanligen föredrager värme äfven med ören luft, de öppningar, hvarigenom ren luft skulle inkomma.

Uti sådana fabrikslokaler, der maskinkraft och vattenånga finnas att tillgå, är en lämplig luftvexling lättare att anordna. Der dam och osunda gaser uppkomma vid sjelfva arbetet, blir, huru ventilationen i allmänhet än ordnas, luften i arbetsrummen ören, så framt ej de maskiner, der dammet eller gaserna bildas, inbyggas och endast arbetsöppningar lemnas fria samt det inbyggda rummet sättes i förbindelse med en stark sugfläkt. Anordningar af sist antydda slag hafva efter inspektörernas anvisning vidtagits i några fabriker, der kardmaskiner användas, äfvensom i några tändsticksfabriker och hafva utfallit till belåtenhet.

Yrkesinspektörerna hafva bemödat sig om att genom meddelade upplysningar om luftvexlingsanordningar, afpassade för de olika behoven, söka råda bot för nu berörda olägenheter, men likgiltigheten och vanan äro beträffande dessa förhållanden svårare att öfvervinna än i fråga om andra skyddsanordningar.

Äfven under det år, för hvilket nu redogöres, hafva inspektörerna vid sina bemödanden i allmänhet rönt ett välvilligt tillmötesgående hos arbetsgifvarne, särdeles vid de större, väl och tidsenligt ordnade etablissementen. Någon sådan anmälan, som i 8 § af lagen angående skydd mot yrkesfara omförmäles, har ej heller under året ifrågakommit.

Med undantag af maskinarbetare, som i allmänhet synas intressera sig för de rent mekaniska skyddsanordningarne vid maskiner och transmissioner, lära arbetarne ännu iakttaga en mera reserverad hållning gent emot yrkesinspektionen. Det har till och med inträffat, att arbetare, som vaut sig vid den höga temperatur, som ofta förekommer i lokaler, tillhörande textil- och pappersindustrien, gjort invändningar mot af yrkesinspektörerna framställda förslag till förbättrad luftvexling i dylika lokaler.

Yrkesinspektören i vestra distriktet anför, i fråga om svårigheten att få skyddsanordningar verkligen använda, i hufvudsak följande, nemligen: att vid en del maskiner skyddsanordningar ofta föranledde något ändrade handgrepp, hvilka åtminstone i början, innan arbetaren hunne

inöfva desamma, kunde försena arbetet och, i fall detta verkställes på beting, förorsaka förlust för arbetaren; att sådana maskiner som t. ex. träbearbetningsmaskiner ofta förorsakade så svåra olycksfall, att det måste anses vara arbetsgifvarens pligt att söka förebygga dem och sålunda, i fall skyddsanordningen skulle förorsaka arbetaren minskad arbetsförtjenst, hålla honom skadeslös därför genom att för någon tid öka betingsafföningen; att det väl måste medgifvas, att för det närvarande med den uppdrifna konkurrensen till och med delar af ören spelade i fråga om arbetslön, beräknad efter nyssnämnda grund, en viss roll i fabriksekonomien, men att å andra sidan arbetsgifvaren hade direkt fördel deraf, att arbetaren skyddades mot olycksfall och ej förlorade förmågan att försörja sig och sin familj; att det äfven mången gång vore svårt att öfvertyga arbetare och äfven arbetsgifvare om fördelen af skyddsanordningar vid maskiner m. m., därför att de personer, som dagligen arbetade vid en maskin eller utförde annat arbete, blefve, ehuru arbetet kunde vara ganska farligt, så vana dervid, att de ej tänkte på faran af sina egna handgrepp och ansåge skyddsanordningar obehöfliga; att, då de slutligen genom någon inträffad skada blifvit uppmärksamgjorda på ett origtigt handgrepp, de dock ofta tillskrefvo slumpen att skadan inträffat; samt att vid sådana arbeten som transporter, lastningar och reparationer, hvilka i allmänhet företogos med ovant folk och under en mångfald olika förhållanden, en god arbetsledning vore den enda verksamma skyddsåtgärden.

Samme inspektör framhåller vidare, att ändring af sedan många år bestående förhållanden och inrotade vanor icke kunde effektivt ske utan att vederbörande sjelfve insågo fördelen deraf; hvarför och då en mängd personer, ehuru uppmärksamgjorda på lämpligheten af vissa förändringar, likväl behöfde tid för att lära sig inse att desamma verkliga vore af omständigheterna påkallade, förändringarne icke alltid kunde genast genomföras.

Yrkande att, på grund af bestämmelsen i 6 § af lagen angående skydd mot yrkesfara, få för bevarande af yrkeshemlighet från inspektion undantaga viss del af fabrik har under året förekommit i ett fall, nemligen vid en kemisk-teknisk fabrik i södra distriktet.

Af olycksfall, timade under år 1892, hafva kommit till inspektörens kännedom:

i norra distriktet	85,	deraf med dödlig utgång	12
» vestra »	135,	» » » »	16
» södra »	71,	» » » »	5
tillsammans			291, deraf med dödlig utgång
			33.

Af dessa olycksfall hafva inträffat:

vid motorer	10
» transmissioner	30
» hissar och lyftkranar	12
» transport af tunga föremål	17
» cirkelsågar	42
» band- och ramsågar	6
» andra träarbetsmaskiner	45
» arbetsmaskiner:	
inom malmförädlingsindustrien	4
» metallbearbetningsindustrien	28
» textilindustrien	5
» pappersindustrien	25
» torfindustrien	1
genom fall från stegar m. m.	3
» nedstörtande föremål	10
på ej närmare angifvet sätt	53
tillsammans 291.	

Af dessa olycksfall hafva 6, deraf 2 med dödlig utgång, timat vid lossning och lastning i Stockholms hamn och sålunda ej egentligen inträffat inom området för yrkesinspektörernas verksamhet.

Af samtliga omfördälda olycksfall hafva endast 39 blifvit, på grund af nädiga cirkuläret den 20 juni 1890, hos yrkesinspektörerna anmälda af vederbörande myndigheter; om de öfriga 252 fallen hafva inspektörerna på annat sätt erhållit kännedom.

Såsom af kollegii underdåniga berättelse rörande yrkesinspektionen under år 1891 inhämtas, hade då till yrkesinspektörernas kännedom kommit endast 104 under året timade olycksfall, deraf 15 med dödlig utgång. Yrkesinspektionens bemödanden att vinna vidsträcktare kännedom om olycksfallen hafva således, förutsatt att under år 1892 olycksfallsfrekvensen varit ungefär densamma som under nästföregående år, krönts med ej ringa framgång, men får kollegium i fråga härom i under-

dånighet fästa Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på det förhållandet att, medan vederbörande myndigheter, på grund af ofvan omförmälda nådiga cirkulär, år 1891 hos yrkesinspektörerna anmält 53 af berörda 104 olycksfall, myndigheterna under år 1892 af de 291 kända fallen anmält endast 39.

Af hvad yrkesinspektörerna anført beträffande orsakerna till olycksfallen torde kunna dragas den slutsats att, ehuru en öfvervägande del af desamma inträffat uteslutande till följd af de skadades egen oförsigtighet, likväl äfven bristande tillsyn och omsorg vid arbetsledningen samt användande af personer till arbeten, om hvilkas faror de ej haft tillräcklig kännedom eller för hvilka de varit eljest olämpliga, ej sällan föranledt eller åtminstone bidragit till olyckshändelserna. Yrkesinspektören i vestra distriktet yttrar med afseende härå: »en medverkande orsak till många olycksfall är, att personer utan tanke på den fara, som med mekaniska inrättningar kan vara förbunden, anordna sådana, samt att arbetare utan yrkesskicklighet och utan kännedom om den våda, för hvilken de utsättas, användas till dylika inrättningar skötande».

Ehuru, såsom nämnt är, kännedomen om olycksfallen vidgats, lärer dock med säkerhet kunna antagas, att olycksfallen under år 1892 varit vida flera än de ofvan angifna 291. Alla yrkesinspektörerna framhålla äfven önskvärdheten af att möjlighet beredes dem att erhålla säkrare och tillförlitligare upplysningar om de olycksfall, som haft till följd åtminstone svårare skador och inträffat vid arbetet inom de näringar, som falla under de i lagen den 10 maj 1889 gifna bestämmelser.

I sin berättelse för år 1891 föreslog äfven yrkesinspektören i vestra distriktet, att yrkesidkare borde åläggas att ofördröjligen hos vederbörande myndighet anmäla hvarje olycksfall, som påtagligen komme att för den deraf träffade medföra oförmögenhet till arbete under längre tid än en vecka.

I sin berättelse för år 1892 har yrkesinspektören i norra distriktet särskildt andragit, att gällande lag angående skydd mot yrkesfara torde endast ganska ofullkomligt komma att fylla sin uppgift, såvida ej sådana bestämmelser komme till stånd att, bland annat, yrkesinspektörerna bereddnes skyndsamt och säker kunskap om de af svårare skador åtföljda olycksfall, hvilka inträffade vid utöfvandet af de näringar, som i nämnda lag afsåges.

För sin del anser äfven kollegium, att kännedomen om olycksfallen gifvetvis måste vara en vigtig faktor för en rätt utöfning af en yrkesinspektörs kall, då, bland annat, inspektörens uppmärksamhet derigenom riktas på olika slag af orsaker till yrkesfaror, och det sålunda varder

lättare för honom att söka åstadkomma skydd mot desamma; och vidare lärer icke kunna förnekas, att medvetandet om, att olycksfallen skola komma till yrkesinspektörens kunskap och derigenom äfven varda mera offentligt kända, borde kunna föranleda till, att vederbörande i flera fall egnade sina fabriker och arbetsställen en ur skyddssynpunkt bättre omvårdnad än nu understundom lärer vara händelsen.

Å andra sidan torde emellertid stora praktiska svårigheter möta för att här i landet verkligen erhålla en tillförlitlig kunskap om olycksfallen, men en ändring till det bättre i berörda hänseende torde dock kunna åstadkommas; och åberopar kollegium i sådant afseende sitt underdåniga utlåtande i ämnet af den 17 oktober 1890.

Förutom med inspektioner hafva äfven under år 1892 yrkesinspektörerna sysselsatt sig med utarbetande af ritningar å lämpliga skyddsanordningar äfvensom med den brevexling, som af inspektionerna blifvit en följd. Af yrkesinspektörer hafva vidare på anmodan af öfverståthållarembetet och byggnadsnämnden i Stockholm samt af visse Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande yttranden afgifvits i frågor, som med inspektörernas verksamhet i öfrigt egt sammanhang, och på anmodan af kommerskollegium hafva inspektörerna under året inkommit med yttranden i anledning af komiténs för revision af förordningen den 18 november 1881, angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering m. m., afgifna betänkande.

Med stöd af stadgande i 7 § af nådiga instruktionen för yrkesinspektörerna hafva dessa varit kallade till gemensamma öfverläggningar inför undertecknad Nordström. Dylika sammanträden hafva egt rum under tiden från och med den 15 till och med den 20 januari 1892.

Yrkesinspektören i norra distriktet har hemställt och föreslagit, förutom hvad ofvan omförmäls i fråga om beredande åt yrkesinspektörerna af ökad kännedom om i arbete timade olycksfall, att särskilda lagbestämmelser borde gifvas af hufvudsakligen följande innehåll, nemligen: att industriidkare inom näring, underkastad lagen angående skydd mot yrkesfara, skulle vara ansvarspliktig för skada, som personer lede till följd af olycksfall, hvilka inträffade i hans arbete vid inrättning, som saknat skyddsanordning, ehuru sådant enligt skriftligt meddelande

af yrkesinspektör bort hafva varit utförd; att industriidkare inom sådan näring, hvilken kunde medföra ohälsa genom uppkomsten af dam och skadliga gaser, skulle åläggas ej mindre att regelbundet vidtaga åtgärder för renhållning af arbetslokalernas tak, väggar och golf, hvilka sistnämnda särskildt borde gifvas en för renlighetens underhållande lämplig beskaffenhet, än äfven, der minderåriga arbetare användes, tillhandahålla från arbetslokalerna afskilda rum, hvarest raster kunde tillbringas, måltider intagas och ytterkläder förvaras; att minderårig under 18 år ej måtte få användas till arbete med smörjning eller rengöring af i gång varande motorer och kraftledningar eller till skötsel af ångpannor; att, innan ny ångpanneanläggning började begagnas, anmälan om ångpannornas uppsättning skulle hos vederbörande myndighet ega rum; samt att å ångfartyg befintliga hissarrättningar för lossning och lastning måtte i sammanhang med besigtningen af ångpannorna och maskineriet i öfrigt å fartyget undersökas af sakkunnige.

Hvad sistbemälda inspektör sålunda föreslagit angående ansvarspligt för industriidkare i vissa fall torde i betraktande af innehållet i 14 kap. 9 och 17 §§ strafflagen, jemförda med 6 kap. samma lag, icke vara af behovet påkalladt. Vidkommande derefter inspektörens förslag rörande renhållningen af arbetslokalerna, torde 2 § 4 mom. i lagen den 10 maj 1889, jemfördt med 8 § samma lag, redan innehålla sådana bestämmelser i berörda hänseende, att yrkesinspektör borde, der omständigheterna det påkallade, kunna åstadkomma hvad af yrkesinspektören i norra distriktet afsetts. Hvad sistnämnde inspektör i öfrigt föreslagit torde i hufvudsak dels böra behandlas i sammanhang med föreslagen förändring af förordningen den 18 november 1881, angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller handtering, dels tagas i betraktande tillsammans med det förslag till förordning angående kontroll å ångpannor, hvilket inom civildepartementet utarbetats, dels ock tillhöra handläggning af annan myndighet än kommerskollegium.

I yrkesinspektörernas föregående berättelser har framhållits yrkesinspektionens otillräckliga arbetskrafter. Och redan i sitt utlåtande den 17 oktober 1890, angående de åtgärder, som borde vidtagas för beredande åt yrkesinspektörerna af kännedom om i arbetet inträffade olycksfall, berörde kollegium i visst afseende frågan om behovet af ökade arbetskrafter för yrkesinspektionen, ehuru kollegium då, till följd af bristande erfarenhet, antog, att ett vida större antal arbetsställen skulle

kunna årligen hinna inspekteras, än som sedermera visat sig vara händelsen. I den underdåniga berättelse rörande yrkesinspektionen under år 1890, som kollegium den 16 oktober 1891 afgaf, vidrördes äfven antydda fråga, och förklarade kollegium sig anse, att, med hänsyn till möjligheten af ett hastigare ernående af det med lagen angående skydd mot yrkesfara afsedda ändamål, behof redan då förefans af att yrkesinspektionens arbetskrafter på ett eller annat sätt ökades; men enär den af Eders Kongl. Maj:t tillsatta komitén för revision af förordningen den 18 november 1881, angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering m. m., hade i uppdrag, bland annat, att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förslag till den nya eller förändrade lagstiftning, som kunde finnas, jemväl med hänsyn till den här i riket införda yrkesinspektionen, vara af förhållandena påkallad, fann kollegium sig då icke böra göra någon särskild framställning i ämnet. I sin berättelse rörande yrkesinspektionen under år 1891 förklarade sig vidare kollegium till fullo dela den af yrkesinspektörerna uttalade åsigten om behöfligheten af att åtgärder i merberörda riktning vidtoges, men ansåg kollegium, vid det förhållande att ofvannämnda komité redan afgifvit förslag i ämnet, sig icke heller då böra göra denna fråga till föremål för särskild framställning.

Kollegium finner sig emellertid nu icke längre böra underlåta att framställa positivt förslag om ökande af yrkesinspektionens arbetskrafter. Visserligen torde häremot kunna invändas, att sådant förslag redan bragts å bane af merbemälda komité. Detta förslag har dock tillkommit hufvudsakligen med hänsyn till yrkesinspektionens ifrågasatta öfvertagande af tillsynen öfver minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering och torde således komma att behandlas i sammanhang med det förslag till ändring af lagstiftningen i sistberörda ämne, som af komitén afgifvits. Då emellertid ovisst torde vara, när detta förslag kan varda antaget och genomfördt, samt erfarenheten otvetydigt gifvit vid handen, att yrkesinspektionens nuvarande uppgift, eller åstadkommandet af ett i möjligaste mån effektivt skydd mot yrkesfara, redan i och för sig kräfver, att årligen flera arbetsplatser än hittills underkastas inspektion, och dessutom en ökning af yrkesinspektionen redan nu i allt fall går i den riktning, som i nyssberörda lagändringsförslag förordats, torde åtgärder för vinnande af en sådan ökning nu lämpligen böra vidtagas.

Antalet arbetsställen, som äro föremål för yrkesinspektion, är, för så vidt hittills kunnat utrönas, närmare 9,000.

Af dessa ställen hafva inspekterats:

	1890.	1891.	1892.	summa
af inspektören i norra distriktet	65	103	140	308
» » » vestra »	109	287	347	743
» » » södra »	102	113	127	342
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	276	503	614	1,393,

eller, då iakttages att inspektionen år 1890 fortgick endast ett halft år, i medeltal tillsammans 557 per år. Af denna tabell vill det synas, som inspektionen i norra och äfven södra distriktet icke skulle hafva bedrifvits med samma kraft som i vestra distriktet. Orsaken till denna skenbara oegentlighet ligger emellertid, hvad norra distriktet beträffar, deri, att inspektören derstädes dels varit hindrad af annat offentligt uppdrag, dels haft att på anmodan af myndigheter afgifva flera utlåtauden och verkställa flera utredningar äfvensom att i fråga om ångpannor m. m. utarbete flera förslag till ordningsregler än de öfrige inspektörerna. Vidkommande åter södra distriktet, så verkstälde dervarande inspektör under år 1891 en ganska tidsödande utredning rörande tändsticksindustrien, hvilken utredning var föranledd af den ifrågasatta revisionen af nådiga förordningen den 18 februari 1870, angående hvad vid tillverkning af tändstickor m. m. skall iakttagas till förekommande af käkbensbrand hos arbetarne, hvarjemte det 1892 inträffade ombytet af inspektör förorsakade ej ringa afbrott i inspektionen.

Af 5 § uti lagen angående skydd mot yrkesfara, jemförd med den för inspektörerna gällande nådiga instruktion, framgår otvetydigt, att inspektörerna skola gå vederbörande yrkesidkare till handa med upplysningar och råd i fråga om arbetarnes skyddande mot yrkesfara. Yrkesinspektörerna skola alltså icke allenast, då förhållandena synas sådant påkalla, förklara, att en skyddsanordning bör vidtagas, utan äfven meddela, huru skyddsanordningar kunna lämpligen inrättas och anbringas, samt måste därför i ett mycket stort antal fall till industriidkare lemna så utförda teckningar öfver skyddsanordningar, att dessa kunna efter dem anbringas. Att sådant måste taga mycken tid i anspråk, är sjelfklart, i synnerhet som det icke kan begäras, att inspektörerna skola vara så hemmastadda inom hela den mångfald af olika industrier, som är föremål för deras tillsyn, att de i hvarje fall kunna omedelbart lemna fullständiga utredningar om hvad som bör i skyddshänseende åtgöras. Inspektörerna måste tvärtom i särdeles många fall

egna ett ganska ingående studium åt de mångskiftande förhållandena inom de olika industrierna för att kunna på lämpligt sätt gifva upplysningar och råd. Särdeles är detta händelsen i fråga om de hygieniska förhållandena och inom den kemisk-tekniska industrien. Nu antydda omständigheter äro vidare särskildt beaktansvärda beträffande inspektionen inom, bland andra städer, Stockholm, der de mest olika industrier förekomma, hvilka ofta äro inrymda i förhyrda och för industrien ej från början lämpade lägenheter, hvarest åvägbringandet af i synnerhet de hygieniska skyddsanordningarne ej sällan möter stora svårigheter.

Det af yrkesinspektionen föranledda skrifarbete tillväxer äfven och får icke försummas. Ensamt till yrkesinspektören i norra distriktet hafva under nästlidet år inkommit 477 skrifter förutom ofvan omnämnda 593 protokoll öfver verkställda ångpanneprofningar, hvilka samtliga handlingar måst diariiföras och jemväl oftast påkallat vidare handläggning i ett eller annat hänseende.

Vid nu antydda förhållanden är tydligt att, om ock efter vunnen större erfarenhet inspektion af flera arbetsplatser än hittills kan komma att af en hvar af inspektörerna årligen medhinnas, denna ökning af antalet inspekterade arbetsplatser dock icke kan varda synnerligen stor, hvadan, om yrkesinspektionens arbetskrafter icke förstärkas, dess anseende och effektivitet ställas på spel, hvarförutom den i många fall särdeles viktiga efterbesigtningen till utrönande, huruvida anvisad skyddsanordning verkligen kommit till stånd, måste varda mer eller mindre försummad.

Förebemälda komité för revision af förordningen den 18 november 1881 har i sitt till Eders Kongl. Maj:t afgifna betänkande betonat, att yrkesinspektionens arbetskrafter äro otillräckliga, särskildt om den äfven skulle, såsom ifrågasatts, få sig ålagd tillsyn öfver minderåriges arbete, samt tillika föreslagit, att tre nya yrkesinspektörstjänster skulle inrättas.

Kollegium och medicinalstyrelsen hafva i sitt den 10 december 1892 öfver samma komités betänkande afgifna gemensamma underdåniga utlåtande, med framhållande deraf, att yrkesinspektionens nuvarande arbetskrafter äro redan för det med 1889 års lag afsedda ändamål otillräckliga samt med redogörelse för yrkesinspektörernas verksamhet och den tillökning deri, som skulle af tillsynen öfver de minderåriges arbete varda en följd, föreslagit, att icke allenast yrkesinspektörernas antal skulle ökas till sex, utan äfven att hos en hvar af dem skulle

anställas en assistent, samt att anslaget till skrifbiträde åt inspektörerna skulle ökas till 800 kronor för hvar och en bland dem.

Då emellertid nu icke föreligger frågan om ökande af yrkesinspektionens arbetskrafter med hänsigt till öfvervakandet af minderåriges arbete, lärer sistberörda förslag icke böra i sin fulla utsträckning vidhållas. Men derest betydelsen och gagnet af yrkesinspektionen inom dess nuvarande verksamhetsområde skola blifva i någon väsentligare mån större, torde dock yrkesinspektörernas antal böra redan nu ökas med minst två, samt derjemte anslag beredas, att användas till arfvode åt med särskilda fackkunskaper utrustade män, hvilkas biträde kunde i vissa fall vara för yrkesinspektörerna behöfligt, såsom vid inspektion af sprängämnesfabriker och andra till den kemiska industrien hörande arbetsställen eller i fråga om hygieniska föreskrifter.

Behovet af biträde vid inspektion af sprängämnesfabriker har, enligt hvad erfarenheten redan gifvit vid handen, gjort sig gällande, hvilket tydligen framgår af yrkesinspektörens i vestra distriktet här ofvan omförmälda berättelse; och de explosioner, som på senaste tid inträffat vid dylika fabriker, innebära en ytterligare maning till att vidtaga åtgärd uti ifrågavarande hänseende. Flera andra af de till den kemisk-tekniska industrien hörande anläggningar äro jemväl af beskaffenhet, att deras inspekterande understundom erfordrar sådana insigter i kemi, att de ej kunna hos yrkesinspektörerna, hvilkas utbildning hufvudsakligen ligger och jemväl med hänsyn till deras verksamhet i allmänhet bör ligga inom det mekaniska facket, förutsättas; och särskildt torde de hygieniska förhållandena inom fabriker ganska ofta påfordra utredning af kemist eller hygienisk fackman. Det är väl sant, att 1889 års lag angående skydd mot yrkesfara föreskrifver, att vederbörande provinsial-, stads- och distriktsläkare äro pligtige att lemna inspektör det biträde, som af hans tjensteåligganden påkallas; men dels torde icke alltid desse vara i tillfälle att verkställa mera omfattande, allmängiltiga utredningar, dels erfordras ofta för dylika utredningar sådana särskilda insigter, som egas af t. ex. helsovärdsnämndens i Stockholm kemist eller med honom jemförliga personer.

Kollegium får alltså i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t vidtaga åtgärd för inrättande af ytterligare två yrkesinspektörstjenster samt för anvisande af ett årligt anslag att, vid förefallande behof af sakkunnigt biträde åt yrkesinspektör vid inspektion af sprängämnes- eller annan kemisk-teknisk fabrik och för utredning af särskilda hygieniska förhållanden, användas till ersättning i hvarje

särskildt fall åt härför lämpliga personer, som af Eders Kongl. Maj:t eller, derest Eders Kongl. Maj:t pröfvar så lämpligen böra ske, af kollegium årligen för ändamålet utses. Ett belopp af 3,000 kronor årligen torde för sistnämnda ändamål vara till fyllest.

I sitt sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för år 1891 anförde kollegium, hurusom af inspektörer framhållits, att den jemförelsevis ringa reseersättning, hvartill yrkesinspektörerna efter rese-reglementets 4:de klass vore berättigade, för dem försvårade att i den utsträckning önskligt vore företaga inspektionsresor inom distriktet. I sin berättelse för år 1892 andrager vidare yrkesinspektören i vestra distriktet, bland annat, att, sedan han nu tjenstgjort såsom inspektör i öfver två års tid, han funnit, att ersättningen, som erhöles för tjänsteresorna, ej räckte till bestridande af kostnaden därför, utan att rätt betydande belopp måste af honom tillskjutas af egna medel; att, då yrkesinspektörernas befattning vore af den beskaffenhet, att de större delen af året hade att vistas på resor, det vore hårdt för dem att ej kunna utöfva sin verksamhet utan afsevärd uppoffring af sin lön; samt att han hyste förhoppning, att yrkesinspektörerna måtte blifva tillerkända reseersättning efter tredje klassen i resereglementet.

Kollegium finner för sin del hvad sålunda förekommit böra beaktas. Med här i landet rådande pris å måltider utom hemmet samt å rum på hotell lära onekligen sex kronor icke räcka till att gälda kostnaderna därför. Vid tillfälliga resor under kortare tid varda de tillskott, som vid sådant förhållande måste göras, ej så känbara; men då yrkesinspektörerna skola större delen af året vara på resor, blifva deremot gifvetvis dessa tillskott ganska betydande. De kunskapsmått och den skicklighet, som med rätta fordras hos yrkesinspektörerna, äro äfven sådana, att desse tjenstemän vid sig yppande tillfällen lätt kunna erhålla andra och bättre aflönade befattningar i industriens tjenst, och betinga äfven berättigade anspråk hos inspektörerna på en i ekonomiskt afseende tryggad ställning. Erfarenheten under den korta tid yrkesinspektionen fortgått har äfven visat, att redan två inspektörer lemnat sina anställningar såsom sådana för att egna sig åt industrielt arbete. Det torde icke vara förenligt med yrkesinspektionens syfte eller med industriens och det allmännas nytta, att allt för täta ombyten af inspektörer ega rum. Ett sådant missförhållande förebygges bland annat derigenom, att inspektörerna icke tvingas att å sina tjänsteresor uppoffra större belopp af den för eget och familjens underhåll i öfrigt afsedda och i och för sig icke synnerligen stora lönen; och är detta så mycket mer

att beakta, som pensionsrätt ej tillkommer inspektörerna. På grund af nu angifna skäl får alltså kollegium jemväl hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes bereda yrkesinspektörerna ersättning för deras tjänsteresor efter 3:dje klassen i gällande resereglemente.

Stockholm den 17 oktober 1893.

Underdånigst

RICH. ÅKERMAN.

TH. NORDSTRÖM,
föredragande.

ERNST GÜNTHER.

ADOLF BERENCREUTZ.

Emil Hübner.

Tab. I. Sammandrag af oppgifter rörande arbetsställen, inspekterade under år 1892.

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Totalsummor.											
Arbetsställen med der använt kraft- belopp och arbetareantal, inspek- terade år 1892 af yrkesinspektören:											
i norra distriktet	140	3,713,5	2,741	52	28	343	70	5,189	764	5,584	862
» vestra d:o	347	7,681	35,729	261	162	1,797	595	15,570	2,698	17,628	3,455
» södra d:o	127	6,479	5,407	142	91	818	578	6,432	2,485	7,392	3,154
Summa summarum	614	17,873,5	43,877	455	281	2,958	1,243	27,191	5,947	30,604	7,471
Fördelning å industrigrupper och yrken.											
Stenindustri.											
Stenhuggerier och hyflerier:											
inom norra distriktet	1	—	—	—	—	—	—	115	—	115	—
» vestra »	1	—	—	—	—	—	—	14	—	14	—
» södra »	3	—	12	—	—	2	—	24	—	26	—
Kalk-, cement-, gips- och kritbruk, slam- färgtillverkning:											
inom norra distriktet	3	22	—	—	—	1	1	41	—	42	1
» vestra »	—	—	—	—	—	—	—	70	—	70	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Porslins-, kakel-, lergods- och tegeltill- verkning:											
inom norra distriktet	1	87	—	—	—	8	—	100	20	108	20
» vestra »	3	—	10	—	—	1	—	17	5	18	5
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glasbruk och glassliperier:											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	1	14	—	18	—	94	—	138	—	250	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	13	123	22	18	—	106	1	519	25	643	26

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga.							
		Hktr.		12--14 år		14--18 år		öfver 18 år		Summa.	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Kol- och torfindustri (jemte gasverk):											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	5	115	50	—	—	—	—	19	—	19	—
» södra »	1	180	—	—	—	—	—	7	—	7	—
Summa	6	295	50	—	—	—	—	26	—	26	—
Malmförädlingsindustri.											
Jern- och ståltillverkning:											
inom norra distriktet	13	366	1,035	—	—	40	—	585	—	625	—
» vestra »	54	532	16,165	16	—	347	—	4,308	—	4,671	—
» södra »	4	100	1,012	—	—	16	—	377	—	393	—
Metalltillverkning (utom jern och stål):											
inom norra distriktet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	7	55	470	—	—	5	—	351	—	356	—
» södra »	2	100	50	—	—	15	—	96	—	111	—
Summa	80	1,153	18,732	16	—	423	—	5,717	—	6,156	—
Metallindustri.											
Jern- och stålmanufaktur:											
inom norra distriktet	8	27	40	—	—	9	—	100	—	109	—
» vestra »	16	127	830	—	—	159	—	459	—	618	—
» södra »	6	248	1,020	20	—	114	14	378	1	512	15
Mekaniska verkstäder och jerngjuterier:											
inom norra distriktet	6	209	139	—	—	32	—	820	—	852	—
» vestra »	30	422	360	9	—	140	—	2,015	—	2,164	—
» södra »	12	719	—	1	—	100	—	2,152	1	2,253	1
Finare jern- och stålindustri (verktyg, in- strumenter m. m.):											
inom norra distriktet	6	134	—	3	—	33	—	253	1	289	1
» vestra »	13	95	584	—	—	101	—	520	168	621	168
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metallgjuteri och metallmanufaktur (an- nan än af jern och stål):											
inom norra distriktet	3	14	—	—	—	11	7	56	40	67	47
» vestra »	2	—	64	—	—	13	—	32	—	45	—
» södra »	1	18	—	—	—	4	—	34	—	38	—
Summa	103	2,013	3,037	33	—	716	21	6,819	211	7,568	232

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Varf- och skeppsbyggeri.											
inom norra distriktet.....	1	105	—	—	—	25	—	425	—	450	—
» vestra »	1	109	—	—	—	88	—	965	—	1,053	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	214	—	—	—	113	—	1,390	—	1,503	—
Träindustri.											
Sågverk, hyfflerier och vedsågerier:											
inom norra distriktet.....	23	1,685	366	44	—	121	5	1,603	41	1,768	46
» vestra »	52	1,920	1,309	94	40	219	39	1,566	78	1,879	157
» södra »	9	130	110	26	—	68	—	174	—	268	—
Snickerifabriker (för byggnader, möbler, musikinstrument m. m.):											
inom norra distriktet.....	7	204,5	—	—	—	4	—	210	1	214	1
» vestra »	8	422	58	—	—	69	—	424	—	493	—
» södra »	17	248	73	7	—	110	—	554	2	671	2
Tunnbinderier och fabriker m. m.:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	1	50	—	—	—	17	—	55	—	72	—
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfrig träindustri (bobin-, pligg-, kork- m. fl. fabriker):											
inom norra distriktet.....	3	16	—	—	—	5	—	17	30	22	30
» vestra »	2	100	—	10	—	20	—	63	—	93	—
» södra »	2	42	—	2	6	29	21	47	45	78	72
Summa	124	4,817,5	1,916	183	46	662	65	4,713	197	5,558	308
Textilindustri.											
Spinneri, väfveri-, vadd- och filtfabriker m. m.:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	20	2,181	555	64	67	153	255	779	1,385	996	1,707
» södra »	23	1,399	1,785	17	38	155	258	858	1,937	1,030	2,233
Färgerier och blekerier:											
inom norra distriktet.....	3	13	—	—	—	1	—	9	2	10	2
» vestra »	10	77	—	—	—	12	4	142	38	154	42
» södra »	7	170	—	—	—	—	—	90	6	90	6

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysselsatte arbetare, manliga och qvinliga							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Närings- och njutningsämnes- industri.											
Qvarnar:											
inom norra distriktet.....	17	500	370	—	—	1	—	103	3	104	3
» vestra »	37	111	1,742	—	—	1	—	177	—	178	—
» södra »	12	1,465	490	—	—	4	—	277	—	281	—
Bagerier, kaffe-, chokolad- och cikoriafabr.:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» södra »	2	59	—	—	—	2	15	61	34	63	49
Sockerberuk:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	1	110	—	11	—	31	—	637	69	679	69
» södra »	4	1,057	—	—	—	8	5	561	124	569	129
Bryggerier, brännerier och jästfabriker:											
inom norra distriktet.....	4	101	—	—	—	1	—	59	8	60	8
» vestra »	9	81	—	—	—	3	—	129	62	132	62
» södra »	5	96	35	—	—	—	—	70	6	70	6
Mejerier:											
inom norra distriktet.....	8	47	—	—	25	—	10	59	46	59	81
» vestra »	5	13	12	—	—	—	—	6	14	6	14
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tobaks- och cigarrfabriker:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	4	40	—	—	1	16	24	74	123	90	148
» södra »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga närings- och njutningsämnesfabr.:											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vestra »	1	12	—	—	—	4	—	12	11	16	11
» södra »	1	6	—	—	—	1	2	2	2	3	4
Summa	110	3,608	2,649	11	26	72	56	2,227	502	2,310	584

	Antal arbets- ställen.	Det använda kraftbeloppet		Antal och ålder af sysseltatte arbetare, manliga och qvinliga.							
		Hktr.		12—14 år		14—18 år		öfver 18 år		Summa	
		med ånga.	med vatten.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Tvål-, ljus- och oljefabrik er:											
inom norra distriktet.....	1	10	—	1	2	2	5	20	28	23	35
" vestra " 	5	253	—	38	50	180	217	454	490	672	757
" södra " 	5	112	—	46	38	153	244	299	287	498	569
Öfrig kemisk-teknisk industri:											
inom norra distriktet.....	2	14	—	2	—	1	—	42	47	45	47
" vestra " 	4	75	70	—	—	4	—	99	—	103	—
" södra " 	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	22	751	243	98	91	357	468	1,209	884	1,664	1,443
Målnings- och impregnerings- industri.											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" vestra " 	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" södra " 	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elektrisk belysningsindustri.											
inom norra distriktet.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" vestra " 	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" södra " 	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ångpanneanläggningar för uppvärming.											
inom norra distriktet.....	5	33	—	—	—	—	3	12	168	12	171
" vestra " 	4	42	—	—	—	—	—	5	—	5	—
" södra " 	1	25	75	—	—	—	—	1	—	1	—
Summa	10	100	75	—	—	—	3	18	168	18	171

Tab. II. Af yrkesinspektörerna gjorda anvisningar rörande åtgärder till skydd mot yrkesfara.

Slag af åtgärder.	Norra distriktet.	Vestra distriktet.	Södra distriktet.	Summa.
Till lagens den 10 maj 1889 § 2 mom. 1 hänförliga	246	69	156	471
På grund af § 2 mom. 2:				
a) afseende skydd mot fall eller föremåls nedstörtande	30	53	9	92
b) i fråga om hissar och lyftkranar	33	52	27	112
c) " " " kar och bassiner	6	1	—	7
d) " " " skydd mot eldfara	4	3	7	14
e) " " " gångar i arbetslokaler	17	39	37	93
f) " " " i arbetslokal uppställd motor	6	4	4	14
g) " " " skydd vid maskiner och transmissioner:				
1) motorer	16	23	51	90
2) transmissioner	158	303	135	596
3) metallbearbetningsmaskiner	12	64	19	95
4) träbearbetningsmaskiner	87	148	105	340
5) specialmaskiner för papper och textilindustri ...	10	44	25	79
6) " " " öfrig industri	50	14	35	99
h) i fråga om signalanordningar	21	45	20	86
i) " " " direkt afkoppling af maskiner med hastig gång	16	11	28	55
k) afseende skydd vid rengöring eller smörjning af i gång varande maskiner	32	14	—	46
mom. 3: i fråga om luftrum och luftvexling	33	11	12	56
" " " belysning och uppvärmning	17	5	3	25
afseende att hindra spridning af dam och gaser	34	20	19	73
afseende renhållning	47	5	4	56
mom. 4: i fråga om anslag till efter rättelse för arbetarne	32	11	17	60
Summa	907	939	713	2,559